

Vaclovas Giržadas – žmogus, gyvenęs Nepriklausomybės idėja, laisvos Lietuvos pergale, tikėjęs savo tauta ir jos jaunimo ateitimi. Norėjo, kad jo mokiniai būtų darbštūs, geri, teisingi. To mokė ir istorijos pamokose. Mokytojų ir mokinių buvo gerbiamas už demokratiškumą, taktiškumą, principingumą.

VACLOVAS GIRŽADAS

ISBN 978-609-445-166-9

Leidinio idėja gimė Kaišiadorių Václovo Giržado progimnazijos (buvusios II-osios vidurinės mokyklos) bendruomenėi. Šiais metais mokykla švenčia savo 35-ąjį gimtadienį. 2011 metais buvęs direktorius ir istorijos mokytojas Václovas Giržadas būtų šventęs savo 50-ąjį jubiliejų.

Sudariau šią atsiminimų knygelę, nes buvo įdomu daugiau sužinoti apie šviesius mano krašte gyvenusius ir dirbusius žmones. Vienas tokių ir buvo Václovas Giržadas. Jis dalyvavo Kaišiadorių Sąjūdžio istorijos kūrime, o ši tema mane taip pat domina. Nusprendžiau, kad knygelei tinkamiausia būtų atsiminimų forma, nes geriausiai, neiškraipant įvairių faktų ir detalių, atspindėtų V. Giržado asmenybę, kurios man, dėja, asmeniškai neteko pažinti...

Šioje knygelėje pateikti 27 žmonių, kuriems V. Giržadas buvo artimas ir pagarbos vertas mokytojas, direktorius, visuomenininkas, bendramokslis, šeimos narys, politinis partneris, atsiminimai.

Esu dėkingas V. Giržado mokyklos muziejaus esamiems ir buvusiems darbuotojams už jau parengtus atsiminimus, kurie saugomi muziejuje. Idėją palaikė ir vertingų pastabų pateikė mokyklos vadovybė. Taip pat esu dėkingas Václovo Giržado giminaičiams, Lietuvos edukologijos universiteto darbuotojams ir buvusiems studentams už vienu ar kitu faktų pateisymus, papildymus. Nuoširdus aciū visiems, parąšiusiems atsiminimus ir supratusiems leidinio svarbą ir vertę.

Tikiuosi, kad šis leidinys padės jaunajai kartai ne tik prisiminti šviesaus atminimo Václovą Giržadą, bet ir paskatins labiau mylėti savo šalį, jos žmones, kaip tai darė Direktorius, Mokytojas Václovas Giržadas.

Sudarytojas Audrius Švelnikas

Sudarė Audrius Švelnikas
Redagavo Irena Laurušonienė ir Eugenija Švelnikienė

Paukščių sugrįžtantys

... Mokykloje tirpo visokios baimės. Mes laisvėje, laukėme naujos, įdomios, prasmingos ateities.

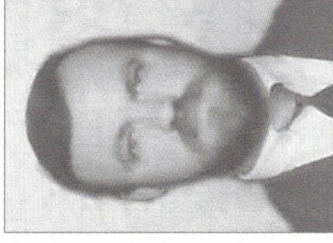
Energija, veržlumas kunkuliavo kaip lava ugnikalnyje, netausojant savęs, nedalijant laiko: darbas – laisvalaikis. Buvo darbas – darbas. Tuo „užkrėtė“ ir savosios klasės inciatyvius, sumanius, kūrybiškus moksleivius. Jiems kartą juokaudama pasakiau: „Jūs ir Amerikas pasieksit“ (pavartojau daugiskaitą, nes realiai tai buvo neįmanoma).

Tos šermenų dienos mokykloje buvo skaudžiai liūdnos. Turėjom sopolį. Bendrą ir tuo pačiu atskirą. Koridoriuje blaškėsi išskridęs paukštėlis. Mes, kelios mokytojos, kalbėjomės ir sakėme, kad tai velionio dvasia.

Ir dabar, kai klasėje ar koridoriuje skraidžioja paukštėlis, nusmelkia mintis: o gal tai vėlė nemarūnė?! Taip netikėtai ir nelaišku išėjusio Anapilim Vaclovo Giržado.

**Irena Laurušonienė,
Vaclovo Giržado progimnazijos
lietuvių kalbos mokytoja**

Vaclovas Giržadas

Vaclovas Giržadas gimė 1961 metais lapkričio 22 dieną Valakų kaime, Šiaulių rajone, 5 vaikų šeimoje. Vaclovas turėjo dar tris brolius ir seserį. V. Giržadas mokėsi Mimaičių keturmetėje mokykloje, Juodeikių devynmetėje mokykloje bei Žagarės vidurinėje (Joniškio rajone).

1979 metais įstojo į Vilniaus pedagoginį institutą, kuriame 1984 metais baigė istorijos ir tarybinės teisės studijas. Beje, Vaclovo brolis Aleksas taip pat baigė istorijos studijas. Studijų metais V. Giržadas dirbo Juodšilių (Vilniaus rajone) spec. internatinėje mokykloje, vėliau – Vėliučionių specialioje profesinėje mokykloje Nr. 1 Vilniaus rajone (dabar – Vėliučionių specialieji vaikų auklėjimo ir globos namai) mokytoju.

1987 metais Vaclovas Giržadas atvyko į Kaišiadoris ir tapo Jagelonių aštuonmetės mokyklos direktoriumi.

1988 metais rugpjūčio 30 dieną Kaišiadoryse susikūrė Sąjūdžio inciatyvinė grupė. Tų pačių metų gruodžio 30 dieną įvyko LPS (Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio) Kaišiadorių igaliojinių susirinkimas, kuriame buvo išrinkta rajono sąjūdžio taryba iš 11 narių, o vėliau, po konferencijos, papildyta iki 12 narių. Vienu iš narių buvo ir Vaclovas Giržadas. Kaišiadorių rajono sąjūdžio taryba savo darbą suskirstė į 6 kryptis. Už vieną iš jų, tai yra *Tautinės mokyklos kūrimą*, buvo atsakingas istorikas V. Giržadas. Jis kartu su Sąjūdžio kolega Vytautu Umbrasu kvietė kaišiadoriečius kurti *Sekmadieninę kultūros mokyklą*, kurioje Kaišiadorių rajono gyventojai studijuotų Lietuvos istoriją, folklorą, liaudies meną.

1989 metais V. Giržadas perėjo dirbti į Kaišiadorių 2-ąją vidurinę mokyklą, liepos mėnesį mokyklos kolektyvas išrinko šį istoriką direktoriumi.

1989 metais rugpjūčio 20 dieną Kaišiadoryse prie kultūros namų įvyko mitingas Molotovo-Ribentropo paktui pasmerkti. Mitingas pradėtas nuleidžiant vėliavą ir ją perrišant juodu gedulo kaspiniu.

Pranešimą apie Lietuvai lemtingą įvykį – sandorį skaitė jau minėtas istorikas V. Giržadas. 1989 metų rugpjūčio 23 dieną Kaišiadorių 2-osios vidurinės mokyklos direktorius su Kaišiadorių krašto žmonėmis dalyvavo „Baltijos kelio“ akcijoje. Kartu su Kaišiadorių Sąjūdžio nariais: Stasiu Petrausku, Mindaugu Šimkūnu, Vaciu Bukausku ir kitais buvo Kaišiadorių sąjūdžio laikraščio „Sąjūdis“ redkolėgijos narys (pirmasis laikraščio numeris išspausdintas 1989 metais).

Pedagogas ir politikas V. Giržadas priklausė „Žinijos“ draugijai, buvo šios organizacijos Vilniaus rajono lektorius tarp tautininkas.

V. Giržadas buvo pradėjęs rinkti medžiagą Lietuvos istorijos vadovėliui, monografijai „Mindaugas“, bet, deja, šių darbų nespėjo pabaigti. Jis dalyvavo rengiant *Tautinės mokyklos koncepciją* (1988 metais) bei *Lietuvos švietimo koncepciją*, kuri baigta rengti 1992 metais.

Mokyklos muziejuje yra memorialinė ekspozicija, surinkta daug dokumentinės ir memuarinės medžiagos apie buvusį šios mokyklos direktorių.

1993 metų vasario 13 dieną Vaclovas Giržadas netikėtai mirė prie savo mokyklos. 1993 metų spalio 28 d. Kaišiadorių rajono taryba, apsvarsčiusi Kaišiadorių miesto 2-osios vidurinės mokyklos pedagogų ir mokinių pareiškimą, nusprendė šiai mokyklai suteikti Vaclovo Giržado vardą.

Nuo 2007 metų Vaclovo Giržado vidurinėje mokykloje (dabar Vaclovo Giržado progimnazija) vyksta renginys „Diena už mokyklos garbę“. Šis renginys vyksta mokyklos direktoriaus Vaclovo Giržado gimimo dieną, lapkričio 22-ąją.

Iš Vaclovo Giržado mamos ir brolio Alfredo pasakojimo

1. Kodėl Ji pakrikštijote Vaclovu? Kas išrinko vardą?

Tėvelio dėdė Vaclovas Giržadas gyveno Vaiguvoje, Užvenčio rajone. Jis buvo partizanas ir slapstėsi. Sugavo jį enkavedistai tėviškės daržinėje. Vasario 16 d. nušovė ir jo kūną pametė Vaiguvos miestelio turgaus aikštėlėje. Jo vardą daviau savo sūnui. Mano giminaitė sakė: ką tu galvoji, ir vaiko likimas bus toks pat. Išpranašavo ...

2. Koks Jis buvo mažas?

Vaclovas pradėjo labai anksti kalbėti, kartu beveik vaikščioti ir kalbėti. Buvo labai judrus ir drąsus. Mokykloje buvo ramus, jau nuo pirmos klasės jam sekėsi gerai mokytis, greitai viską išmokdavo ir suprasdavo.

Pirmoje klasėje buvo išmilylėjęs mergaitę Laimą iš trečios klasės ir prašė mamos pinigų, kad galėtų jai nupirkti laikrodį ir padovanoti. Mylėjo gyvulikus, ypač avinukus, išmokė juos badytis. IV kl. būdamas augino daug triušių, su jais buvo daug darbo. Paskui pardavus triušių kailelius paruošoms, Vacys taip užsidirbdavo pinigų knygoms, nusipirko dviratį.

3. Kaip Jis mokėsi?

Gerai. Net nereikėjo laikyti VIII kl. egzaminų. Bet kartais gaudavo ir dvejetų. Studijuodamas dirbo viename darželyje sargu, ten labai gerai sutardavo su darželio vedėja. Ji jam palikdavo orkaitėje šilto maisto, kad atėjęs galėtų pavalgyti. Kartais ateidavo su draugu budėti ir abu pavalgydavo. O savo lovą bendrabutyje buvo užleidęs draugui iš Kauno, nes jam buvo neskirtas bendrabutis. Kai brolis Aleksas tuokėsi, dirbo melioracijoje. Studijuodamas pradėjo dirbti Vėliučionių vaikų auklėjimo ir globos namuose.

Mokydamasis Vilniuje buvo išvažiavęs vasarai į Sibirą užsidirbti (1983 m.). Nedaug jam studijuojant galėjome padėti.

4. *Ar sugyveno su broliais? Gal pešėsi?*

Buvo draugiški, visur ir visada. Maži būdami su broliu Donatu nueidavo į mišką. Nuo vieno medžio ant kito pasidėdavo lentų, jas išklodavo medžiagomis ir gulėdavo. Iš aukštai juokdavosi ir erzindavo mamą. Mama nežinojo, kad jie viršuje, medžiuose, sėdi. Broliai jį buvo praminę „ruoniū“, nes gerai mokejo plaukti. Su broliais lankydavo šventas vietas.

5. *Kuo domėjosi vaikystėje?*

Mėgo šachmatus. Mėgo statyti namus. Tėvui iš namų visas vinis išnešė toms lentoms medyje prikalti.

Medyje buvo įsiruošęs palapinė. Obely ant šakų ištiesdavo lentas, prisinešdavo skudurų, buvo statybininkas. Visi galvojo, kad užaugęs bus inžinieriumi. Šaukiamas neatsiliepdavo – toks žaidimas būdavo. Kai namiškiai sužinodavo, keldavosi kitur. Labai domėjosi istorija. Gal mokytoju būti ir negalvojo... Knygas pirk iš visur: kioskų, knygynų. Ne per daug šokių mėgo. Paskui jau vesdavo vakarus, diskotekas. Vedė sykį naujametinį karnavalą.

6. *Ar bėgdavo iš pamokų?*

Neteko girdėti.

7. *Iš viso ar mušdavosi su draugais?*

Judrus, gyvas buvo, gal ir pasimušdavo.

Sykį atvažiavo cirkas iš Leningrado. Susidraugavo su cirkininkais, klounais... Norejo jį išsivežti.

8. *Gal mokykloje iškrėtė kokią šunybę?*

Ne, neiškrėtė. Mokykloje buvo labai gabus, tvarkingas, nekėlė rūpesčių, mamai dėl jo nereikėjo eiti į mokyklą pas mokytojus.

9. *Ar sirgo?*

Vaikystėje niekada.

10. *Koks buvo Vaclovas Giržadas Jūsų akimis?*

Buvo labai tvarkingas. Ir knygos, ir dokumentai buvo savo vietose, tvarkingai padėti. Nuo mažens išmokdavo susiplanuoti punktais.

Valgė viską, nebuvo išrankus ... Padėjo namuose darbuotis. Augdamas visur suspėdavo, ir prie knygų, ir padėti karvę pamelžti. Tik nemėgdavo padėti valgi ruošti.

Visur visad už klasę, už draugus, visur su draugais. Labai veiklus buvo. Žuvo du jo klasiokai. Labai gailėjosi. Baigus I kursą, Kartenoje per praktiką nuskendo jo kurso draugas. Po diplomo įteikimo visas svečių gėles, dovanotas kurso draugams, nuvežė ant to draugo kapo. Buvo lyderis. Ko kiti negaudavo, jis pasiekdavo.

11. *Kokią Jis turėjo svajonę?*

Svajojo parašyti istorijos vadovėlį. Norejo, kad jūsų mokykla būtų gimnazija. Prieš mirtį rinko medžiagą apie Lietuvos istoriją.

12. *Ar rašė eileraščius?*

Eileraščių gal nerašė...

13. *Ar draugų daug turėjo?*

Draugų buvo visur – visoje Lietuvoje. Daug keliavo, pabuvojo Danijoje, Lenkijoje, Jakutijoje.

14. *Ar mėgo žiūrėti televizorių? Kokias laidas mėgo?*

Žinių laidas. Ypač žinių iš Rusijos.

15. *Kada pradėjo auginti barzdą?*

Nuo studijų laikų. Buvo 5 kurso draugai su barzdom. Ilga-plaukis nebuvo, hipio bruožų neturėjo.

16. *Kokią muziką mėgo?*

Liaudies. Ir pats dainuodavo. Kartais pasiimdavo gitara.

17. *Kur Jis praleido vaikystę?*

Joniškio rajone...

18. *Ar važiuodavo vasarą į stovyklą?*

Ne, namuose daug darbo buvo.

19. *Už ką Jį mėgo kiti žmonės?*

Niekada draugų neišduodavo, mokėdavo juos apginti, pats prisiimdavo kaltę. Niekada draugo neišjuoks, neiškaudins. Nemokejo pykti. Turėjo gerą humoro jausmą.

20. *Ar patiko Jam Kaišiadorys?*

Patiko. Jis džiaugėsi ir vieta, ir žmonėmis.

21. *Ar daug Jis turėjo žaislų?*

Pats pasidarydavo. (Net kortas). Prabangių žaislų neturėjome.

Dar V. Giržado sesuo pridėjo:

Gerbė įstatymus, juk buvo baigęs teisės pagrindus. Nerūkė. Negėrė.

22. *Kas išrinko Jo sūnui vardą – Santaras?*

Laima (žmona) išrinko. Tai, sako, šventas vardas, lietuvių kilmės.

1999 m. lapkričio 22 d. užrašė M. Marcevičienė.

2013 m. papildė Audrius Švelnikas

Sesers Nijolės prisiminimai apie brolių Vaclovą Giržadą

Mano brolis nuo pat mažens buvo labai aktyvus, tarsi jautė, kad trumpai gyvens. Tėvai pasakojo, kad anksti pradėjo vaikščioti ir kalbėti. Buvo labai, gyvas, judrus. Jo buvo visur pilna ir nepastebėtas niekada nelikdavo. Jis gimė po manęs, tad mums teko kartu praleisti daug laiko. Dar visai mažus kartais mama mus nuveždavo pas savo tėvus (močiutę ir senelį). Ten abu krėsdavome

įvairiausias pokštus, šunybės. Bardavosi ir močiutė, ir senelis. Vėliau, kai paaugo ir mažesnieji broliai, tai daug laiko praleisdavom bendrai. Man, kaip sesei, tekdavo juos prižiūrėti, nes buvau vyresnė. Kartais norėdavosi pabūti su draugėmis mergaitėmis, tai įvairiausiai juos apgaudinėdavau, kad pabūtų ir pažaistų vieni.

Kartą pamenu, buvo atvažiavęs keletai dienų cirkas, atrodė, iš Rusijos. Tai mano broliukas Vaclovas jiems taip patiko, kad jie tėvų prašė, jog leistų jį išsivežti kartu. Pamenu, kai jau Vaclovas gerai pramoko kalbėti, buvo išmokęs tokias eiles: „*Švies žvaigždutė, pilnas skliautas, o aš būsiu kosmonautas*“, ir dažnai visiems jas sakydavo.

Mes, trys viduriniai vaikai – aš, Vacys ir Donatas – ėjome į tą patį darželį, buvusį arti namų. Darželyje buvo ruošiamos programėlės, kuriose kartais visi vaidindavome ar dalyvaudavome. Kartais tekdavo dalyvauti ir pavieniui. Vaclovas visada gaudavo pagrindinius vaidmenis.

Netoli namų buvo labai gražus miškelis. Ten mes beveik kiekvieną dieną, kai nereikėdavo eiti į darželį, bėgdavome rinkti įvairių uogų ir pažaisti.

Taip pat kartu su Vaclovu lankėmė pradinę Mimaičių mokyklą. Paskui tėvai pakeitė gyvenamąją vietą, persikėlė iš Šiaulių rajono į Joniškio rajoną. Gyvenome kaime. Vacys vasaras leisdavo ne poilsiaudamas, o dirbdamas. Mama melždavo tarybinio ūkio telyčias, o jis padėdavo jas prižiūrėti, dirbo kaip kerdžius. Mes dar miegodavome, kai jis su mama anksti ryte išeidavo dirbti prie telyčių. Taip pat kelias vasaras Vacys stipriai padėjo tėvui prie melioracijos darbų. O kartais ir vienas pats, kaip jau buvo įpratęs ir išmokęs, atlikdavo darbus už tėvą. Taip pat bendrai visi vaikai vasaros metu ravėdavome labai daug runkelių. Šitaip patys užsidirbdavome mokyklai, knygoms ir įvairioms priemonėms bei drabužiams. Žiemos metu, kada daugiausiai būdavome namuose, žaisdavome įvairius žaidimus. Turėjome šaškes, šachmatus, domino. Vacys labai mėgo žaisti su šachmatais. Mėgdavome ir kortomis žaisti, kai jos suplyšdavo, patys pasidarydavome naujas, nes pinigėlių tokiems dalykams nelabai turėjome.

Juodeikių aštuonmetėje mokykloje Vacys buvo labai aktyvus. Domėjosi botanika, padėjo prižiūrėti mokykloje įvairiausių vabzdžius ir gyvūnelius. Vykdamo į ekskursijas, susijusias su botanika. Na, o kai būdamo naujametiniai karnavalai, tai Vacys su kitais broliai stebindavo visą mokyklą, pavieniui pasirodžiami programėlė ir pasidarydami kaukes. Ir kiekvienais metais užimdavo pirmas vietas, gaudavo prizų. Baigęs aštuonmetę mokyklą, Vacys vėliau mokėsi Žagarės vidurinėje mokykloje. Čia jis įgijo daug žinių, pradėjo domėtis istorija. Atsirado naujų draugų, naujų užsiėmimų. Mokykloje vesdamo įvairiausių vakarus, renginius. Ir pats visur dalyvaudavo. Vacys nuo pat mažens su visais buvo labai draugiškas. Niekada neižeisdavo, o taip tik visada užtardavo, draugus gelbėdamo iš įvairiausių situacijų, kartais prisiimdavo kaltę. Vėliau draugų turėjo visoje Lietuvoje ir už jos ribų.

Vacys buvo ne tik drąsus, aktyvus ir draugiškas, bet ir jautrus. Visada išklausydavo, reaguodavo į kitų žmonių nuomones ir pastabas. Būdavo tokių situacijų, kai kukliai nutylėdamo, ką jaučia ir galvoja. Nemėgo tuščių kalbų. Mokėjo bendrauti su įvairaus plauko žmonėmis. Daug gerų Vaclovo broužų atsiskleidė vėliau, kai praėjo kelias gyvenimo mokyklas. Įgavo daug žinių ir patirties Žagarės mokykloje. Besimokydamas nusprendė studijuoti istoriją. Baigęs vidurinę, studijavo Vilniuje istoriją ir teisę. Tuomet jau rečiau susitikdavome, tik per kokias šeimos ar kalendorines šventes. Vacys visur visų buvo mylimas ir laukiamas. Studijuodamas, kai grįždavo namo ar į Žagarę (vėliau ten tėvai gyveno), organizuodavo klasės susitikimus. Studijų metais Vacys susipažino su Laima, kuri vėliau tapo jo žmona. Po studijų iš Vilniaus išvyko į Kaišiadorį. Čia gyvendami jie susilaukė sūnaus Santaro.

Vacys niekada neatsisakydavo, jei paprašydavau kokios nors pagalbos. Stengdavosi padėti, kiek galėdamas. Apie jį galiu kalbėti tik šiltais ir gražiais žodžiais. Kartais taip norisi ne tik prisiminti jį, bet ir susapnuoti. Vėl išvysti jį mažą, paauglį ir suaugusį... Ir daug ką atiduočiau ir paaukočiau, jeigu būtų galima grįžti iš sapno į tikrovę ir nors akimirka jį išvysti ir apkabinti.

Sesuo Nijolė

Mokinių atsiminimai

Tada aš buvau kokių aštuonerių metų, todėl labai daug apie Vaclovą Giržadą neatsimenu. Jo sūnus Santaras buvo mano klasiokas, o Giržadų šeima vienu aukštu aukščiau gyvenantys kaimynai. Mudu su Santaru dažnai vesdamo į mokyklą jo mama, Laima Giržadienė. Kadangi buvome klasiokai, mus palydėdavo iki pat klasės durų, o kol eidavome iki mokyklos, mes kalbėdavome ir juokaudavome. Aš atsimenu, kad Santaras daug kalbėdavo apie tėtį, kaip jis jį myli ir koks jis geras. Bet Santaras buvo nedrąsus, tylus, neidavo žaisti į kiemą su kitais kiemo draugais. Tačiau, kai mes ryte eidavome į mokyklą su jo mama, jis būdavo daug kalbesnis ir atviresnis, negu klasėje. Man labai patiko Santaro mama. Ji buvo labai maloni, gera, supratinga. Dažnai mane pasikviesdavo į svečius, kad padėčiau jos sūnui paruošti pamokas. Santaras turėjo labai gerą tėtį Vaclovą Giržadą, kuriuo jis taip didžiavosi.

Apie V. Giržadą atsimenu nedaug, nes buvau mažas, o ir jis buvo užimtas žmogus, tačiau mama pasakojo, kad V. Giržadas labai mylėjo savo sūnų Santarą. Jis rūpinosi sūnaus laisvalaikiu, jo gerove. Žiemą jie abu eidavo į mišką važinėti su rogutėmis, lipdyti senį besmegenį, o vasarą dažnai galima buvo juos kartu sutikti prie ežero, pamatyti, kaip jie linksmynasi, žaidžia, juokauja. Ir kiek galima stengdavosi užimti Santarą. Galbūt dėl to, jis buvo toks nedrąsus ir tylus prie kitų vaikų, o gal jis tiesiog niekuo taip nepasitikėjo, kaip savo tėčiu, ir jam su niekuo kitu nebūdavo taip įdomu ir linksma... Mama dar prisimena, kad Vaclovas buvo labai malonus ir linksmas žmogus. Jis niekuo neišsiskirdavo iš mūsų laiptinės gyventojų. Nesididžiavo esantis direktoriumi. V. Giržadas niekuomet nepraeidavo nepasisveikinęs ar neužkalbinęs. Galbūt dėl to, kad jis buvo toks garbingas ir pareiingas žmogus, jį mūsų laiptinės kaimynai buvo išrinkę komendantu. Jis su dideliu noru ir pareiingumu sprendavo iškilusias problemas: rūpinosi namo aplinkos švara, organizuodavo talkas.

V. Giržadas labai rūpinosi savo šeima, ją mylėjo, todėl daug

kas su geru pavydu žiūrėjo į darnią ir linksmą Giržadų šeimą. Ši šeima galėjo būti daugeliui pavyzdys. Bet...

Ta diena buvo eilinė, kaip ir visos, kol nesužinojome tos kraupios žinios, kad V. Giržadas, mūsų mokyklos direktorius, mano kaimynas, žuvo. Aš manau, kad ne tik mūsų name, bet ir mokykloje, ir mokinių namuose ilgai buvo gedulas. Šis gerbiamas žmogus liko daugelio atmintyje, taip pat ir mano.

Simona, Vaclovo Giržado kaimynė, jo sūnaus Santaro klasės draugė (2003)

Neįvykęs šimtadienis...

Mūsų mokyklos istorijoje toks šimtadienis buvo pirmas. Aš lyg nujaučiau kažkokią nelaimę, nes labai nenorėjau tos šventės. Kitos klasės draugės ieškojo gražių puošnių suknelių, ruošė programą šventei. O aš sėdėjau, net nelaukiau to vakaro. Ir kai atėjo šeštadienis, ankstų rytą sužinojau kraupią naujieną – nėra mūsų direktoriaus! Iš mano atminties niekaip neišnyko Jo paskutinė pamoka, kurioje aš buvau, kai mes žiūrėjome skaidres. Sužinojusi apie Giržado mirtį, aš supratau, kad mirė ne mokyklos direktorius, o geras, nuoširdus žmogus. Paprasčiausiai – Žmogus. Jis daug gero padarė ne tik mūsų mokyklai, bet ir rajono, Lietuvos labui.

Būdama prie Giržado karsto, aš nejaučiau skausmo, kuris mane visą laiką kankina, prie kurio jau esu pripratusi. Tada aš jo nejaučiau, nes mintyse buvo visai kas kita. Būdama salėj ar kur kitur, aš norėjau kiekvienam vis kažką pasakyti, kažką parodyti, o gal išsakyti tai, ką tada jaučiau.

Sėdėdama salėj, dažnai pažiūrėdavau į Jį, į žmones, atėjusius atsisveikinti... Ir atrodė, kad tai – kraupus sapnas, nesamone, vaizduotės padariniai. Tik pažiūrėjus į Vaclovą, atrodė, kad Jis miega, kad turi tuoj vėl keltis ir eiti dirbti, eiti gyventi savo gyvenimą, kuris nebuvo lengvas...

Ir lydėdama į kapus, aš niekaip negalėjau susitaikyti su ta

mintimi, kad tai – paskutinė kelionė Žmogaus, kuri visi gerbė ir mylėjo, o mes buvom prie Jo prisirišę.

...Jo pamokos visą laiką buvo tokios, kokios turi būti. Nė viena nebuvo nuobodi ar per daug linksma, visą laiką viskas buvo daroma su saiku, iki tam tikros ribos. Po jo pamokų niekad nesijausdavau pavargusi – ar tai būtų buvus paprasta diskusija, ar sunkiausią kontrolinį darbą būtumė parašę. Niekad Giržado nebijojau kaip direktoriaus. Nebijojau, nes Jis buvo Žmogus kaip ir visi mes, o ne mašina, kuri tik duoda įsakymus ir juos reikia vykdyti.

...Dar ir dabar, nors jau greit bus mėnuo, kai Giržado nėra tarp mūsų, aš negaliu sutikti su ta mintimi, kad jau niekad neprasivers pirmo istorijos kabineto durys ir neįeis visada pasitempęs, visada tvarkingas ir beveik visada su šypsena veide mūsų istorijos mokytojas. Man vis atrodo, kad kaip ir daugelis kitų mokytojų, jis išvykęs į kokius nors kursus, o gal rašo darbą, kad galėtų apginti disertaciją. Negaliu sutikti, kad jau niekad neišgirsim Jo balso, man jis dar dažnai skamba ausyse. Ir kai ateina istorijos pamoka, atrodo, kad vėl turi būti taip, kaip buvo visada iki tos nelaimingos vasario 13 dienos.

Labai keista ir tai, kad mokykla jau turi kitą direktorių. Dar nežinom, ką jis mums žada, kokia bus mokykla jo rankose.

Taigi, toks buvo mūsų mokykloje penkioliktasis šimtadienis. Be Jo juoko, be žaidimų kartu su mumis...

Nė tik aš viena, bet ir mama negalėjo dar ilgai atsigauti grįžusi iš kapų. Ji norėjo išsiverkti ar išsišnekėti kam nors, kas buvo susikaupę širdies gilumoj. Aš dar niekad nemačiau tokios pagarbos ir meilės žmogui. Juk eisena per visą miestą... O kiek žmonių buvo išėję ar į gatvę, ar į balkoną, ar šiaip akimis pro langus lydėjo į paskutinę kelionę ir į amžino poilsio vietą ši Žmogų.

...Tai toks buvo mūsų mokyklos direktorius Vaclovas Giržadas – paprasčiausiai Žmogus. Rašyti apie Jį galima labai daug, bet tuo Jo nesugrąžinsi į gyvenimą. Galbūt kada nors koks nors mokinys parašys apie Jį knygą, įamžindamas atminimą.

N. Antanavičūtė, buvusi mokinė, 12b klasė (1993)

Yra sakoma, kad skaičius 13 – velnio tuzinas. Jis siejamas su nelaimėmis, nemalonumais, nusivylimais.

Vasario 13 dienos rytą atsikėliau kaip ir kiekvieną rytą. Nuotaika buvo šventiška – mūsų mokykla ruošėsi Šimtadieniui. Aš stovėjau prie veidrodžio, apsivilkusi mokyklinę uniformą, ir išaušiu si į plaukus baltą kaspiną. Staiga suskambo telefonas, pakėliau telefono ragelį, vildamasi išgirsti linksmą draugės balsą, bet išgirdau liūdną susijaudinusių tetos balsą. Ji pasakė, kad nebėra mūsų mokyklos direktoriaus. Aš tuo nepatikėjau gal todėl, kad nenorėjau tikėti. Iš pradžių truputį pasimečiau, akyse aptemo, bet vis tiek netikėjau. Įsitikinau tuo tik tada, kai pamačiau prie mokyklos būrį žmonių. Visų akys buvo nukreiptos į vieną vietą. Ne vieno žmogaus akyse blizgėjo ašaros. Grįžome namo, pamokų nebuvo, bet nė vieno tai nedžiugino. Aš užsidariau savo kambaryje, atsiguliau ir užsimerkiau. Prieš mano akis stovėjo V. Giržadas, toks kaip visada. Aš prisimenu, kaip jis rūpinosi net paprasčiausiais ir nelabai svarbiais dalykais. Prieš istorijos vakarą direktorius paprašė manęs nupiešti keturis plakatus, susijusius su istorija. Nupiešti keturis didelius plakatus per dvi dienas – tai didelis darbas. Bet aš negalėjau atsisakyti ne todėl, kad manęs prašė direktorius. Aš mačiau, kaip jis rūpinosi mumis, juk vakaras skirtas mums patiems. Mes sėdėjome direktoriaus kabinete ir kūrėme, kaip turi atrodyti plakatai. Giržadas siūlė, kaip spalvinti kiekvieną detalę, kur užrašyti metus.

...Atsimenu, kad mokyklos direktorius mane vadindavo ne vardu, o Snieguole.

Mūsų direktorius ir istorijos mokytojas kovojo už mokinius, siekė mus gerai išmokyti istorijos, gerai paruošti egzaminams. Jis girdavo mūsų klase, kad gerai mokomės, girdavo kiekvieną, kuris gaudavo geresnį pažymį. Aš manau, kad kiekvieno mūsų pareiga – gerai mokytis ir išlaikyti egzaminus. Aš stengiausi mokytis, ypač istorija, mūsų gerbiamo mokytojo garbei.

Štai greitai jau mėnuo, kai nebėra tarp gyvųjų gerbiamo žmogaus. Aš atsimenu, stovėjau prie velionio karsto garbės sargyboje ir nenorėjau tikėti, kad stoviu prie mūsų direktoriaus karsto. Kiek gero jis buvo padaręs mūsų mokyklai, mokiniams, mokyto-

jams, miestui! Ir kiek jis dar galėjo padaryti. Aš stovėjau ir galvojau, kodėl mirtis pirmiausia nusineša gerus, jaunus žmones. Garbės sargyboje mes stovėjome po dešimt minučių, bet tos minutės buvo kaip valandos. Aš stovėjau nuleidusi ašarų pilnas akis ir mačiau vainikus, gėles, krepšelius, girdėjau giesmes, raudas ir kvėpavau drėgnu, galbūt nuo žmonių ašarų, oru. Giržadas mus norėjo išauklėti dorais, darbščiais, protingais žmonėmis. Jis norėjo, kad mokykloje nebūtų blogai, ir kad mes jos nesietume vien su mokslais, kalimu ir mokytojų griežtumu. Direktorius suorganizuodavo įvairių vakarų, pats budėdavo diskotekose. Dar ilgai mūsų mokykla neturės tokio direktoriaus, koks buvo Vaclovas Giržadas.

...lyg nesuprastą pamoką
tylėdami išnešame žmogų.

o atrodo, kad upė,
išėjusią iš krantų...

(Just. Marcinkevičius)

Jolanta Jasinevičiūtė, buvusi mokinė, 12B klasė (1993)

Buvusi mokinė Jolita Morkūnaitė prisiminė, kaip noriai Sąjūdžio metais mokiniai ėjo į mitingus. Eidavo pasiklausti Vaclovo Giržado, kuris buvo tarsi vaikščiojanti istorijos enciklopedija, tais laikais naujos, mokiniams nepažįstamos istorijos. J. Morkūnaitės atmintyje V. Giržadas išliko reiklus mokytojas per pamokas ir nuoširdus mokinių draugas popamokinėje veikloje. Direktorius išleistuvių rytą kartu su mokiniais eidavo pasitikti saulės, fotografuodavosi su visais norinčiais. Tos kartos albumuose yra daug Vaclovo Giržado nuotraukų.

Jolita Morkūnaitė, buvusi mokinė, dabar Vaclovo Giržado progimnazijos direktorė

Istorijos V. Giržadas man nedėstė, tik politologiją. Nuo pat pamokos pradžios būdavo įjungtas į darbą. Niekaip „nepralindai“ neišmokes. Jis matė ne tik atsakinėjanti, bet ir kitus. Mesdavo klausei vieną kitą klausimą iš praeitais ar užpraeitais temos.

Drausmė klasėje buvo sąmoninga. Kažkaip savaime žinojai riba, kas galima, o kas – ne. Nesileido į juokelius, neleido niekam lipti ant sprando.

Visada jautė klasės nuotaiką ir darbingumą. Pamatęs, kad atmosfera įtempta, pradėdavo laisvesnį pokalbį. Atsipūsdavom, pagyvėdavom. Ir vėl į darbą. Klausėm. Gerbėm. Ne vien todėl, kad Direktorius.

Rolandas Morkūnas, buvęs mokinys, tuo metu abiturientas

Dilema

Žmonės... Jų tiek daug sutinkame savo kelyje. Vienus sutinkame, paprasčiausiai prasilenkiame ir užmirštame, o kiti ilgai įsirėžia į mūsų atmintį ir širdis. Pirmą kartą su V. Giržadu susipažinome, kai jis atvyko į mūsų mokyklą. Mūsų tuometinių aštuntokų, akimis jis buvo griežtas, principingas, mylintis istoriją mokytojas. Su meile ir šiluma jis dėstė Lietuvos istoriją, tarsi norėdamas, kad prisilietę prie savo praeities, pasijustumė stipresni, dosnesni ir tikintys savo tautos šviesesne ateitimi. Nors istorijos mokslas nėra lengvas, tačiau su dideliu noru eidavome į pamokas, nes žinojome, kad kiekvienas galės išsakyti savo nuomonę ir bus suprastas.

1989 metais V. Giržadą išrinko Kaišiadorių 2-osios vidurinės mokyklos direktoriumi. Atėjęs naujam vadovui, atgijo visa mokykla. Jis buvo ne tik direktorius – viršininkas, bet ir direktorius – draugas. Jo kabinetas buvo ne bausmių atlikimo vieta. Į jį galėjome ateiti pasidalinti savo rūpesčiais ir problemomis. Direktorius su mumis bendravo ne tik kaip su mokiniais, bet ir kaip su žmonėmis. O kiek laisvo laiko jis skirdavo mums! Ilgam į atmintį įstrigo pasiruošimas istorikų olimpiadai. Su dideliu entuziazmu studijavome istoriją. Mes turėjome laimėti, nes buvome Vaclovo Giržado mokiniai. Pralaimėję būtume nuvykę savo Mokytoją, kuris su didele šiluma ir energija padėjo mums ruoštis. Kai dvyliktoje klasėje visi mokytojai gąsdino egzaminiais, jis drąsino ir sakydavo,

kad pasitikėtume savimi ir nieko nebijotume. Per istorijos pamokas buvo daug įskaitų, atsiskaitymų, tačiau mes vadovaudavomės istoriko V. Giržado mėgiamu šūkiu: „Sunku pratybose, lengva mūšyje“ ir buvome tikri, kad egzaminą išlaikysime visi. 1993 metų vasario 13-tąją ruošėmės Šimtadieniui. Į mokyklą ėjome šventiškai nusiteikę... Netikėtai pasiekė baisi žinia apie direktoriaus mirtį. Sunku buvo patikėti, nes Jis toks jaunas, veržlus, energingas. Nelengva buvo išsakyti tuos jausmus, kurie užplūdo mus tomis akimirkomis. Mes netekome ne tik Mokytojo, bet ir artimo draugo. Niekas negalėjo patikėti, kad Jis daugiau niekada neįeis į kabinetą, kad nebepaklaus, kaip sekasi, ar yra problemų, nepalinkės sėkmės. Šimtai žmonių atėjo atsisveikinti su velioniu. Kapuose, ašarai riedant skruostu, supratau, kad tėra vienintelis būdas būti laimingam – gyventi dėl kitų. Apie Vaclovą Giržadą galima kalbėti kaip apie žmogų, kuris turėjo rečiau mums visiems savybę – gebėjimą bendrauti su aplinkiniais taip, kad kiekvienam būtų įdomu. Jis turėjo talentą sudominti pašnekovą ir kalbėti būtent jam, pašnekovui, rūpima tema. Tai buvo žmogus, turėjęs savo tvirtą nuomonę ir visuomet atkakliai ją gynęs.

Vaclovas Giržadas Kaišiadorių rajone buvo tas žmogus, į kurį žiūrėjo visi. Į jį norėjo lygiuotis istorikai ir rajono mokyklų direktoriai. Jam niekada netrūko jaunatviško entuziazmo.

Direktorius ir mokytojas be galo mylėjo vaikus ir istoriją. Nors širdimi Jis visą laiką buvo istorikas ir kalbėjo, kad administracinės pareigos yra laikinos, tačiau paskutiniaus savo gyvenimo mėnesiais sprendė dilemą: ar palikti direktoriaus kėdę ir sėsti rašyti Lietuvos istorijos vadovėlį, ar toliau bandyti suderinti istoriko ir direktoriaus pareigas ir nuveikti kuo daugiau abiejose srityse. Šią dilemą išsprendė skaudi mirtis.

Dar ir dabar, praėjus metams po Jo mirties, daugelis pasigenda Jo entuziazmo, sugebėjimo dirbti taip, kad būtų malonu ne tik Jam, bet ir kitiems. Pasigendama V. Giržado mokykloje, tarp istorikų, mokyklų direktorių pasitarimuose. Prisimename ir pasigendame visi, kurie Jį pažinojome, nes tokio žmogaus užmiršti neįmanoma.

Darius Prokarenka, buvęs mokinys

Bendrakursių atsiminimai

Vaclovas – kompanijos žmogus

Su Vaclovu Giržadu susipažinome 1979 metais, kai pradėjome mokytis Vilniaus pedagoginiame institute (Istorijos fakultete). Prisimenu Vaclovą kaip didelį savo krašto, Žagarės (Joniškio rajonas) patriotą. Kartu buvo nuoširdus ir tikras Lietuvos patriotas. Labai rimtai žiūrėjo į Sąjūdį ir, aišku, daug dirbo dėl Nepriklausomybės. Sąjūdžio laikais su Vaclovu mus vėl suartinio rimti reikalai – knygos ir retesni Sąjūdžio laikų laikraštėliai, pvz., „Vasario 16“. Jis žinojo, kad per mane galima gauti įvairios Sąjūdinės spaudos, užstienyje išleistų knygų. Tos, dažniausiai istorinės knygos, įvairūs memuarai, Vilniuje buvo dauginamos nelegaliai ir platinamos visoje Lietuvoje. Prisimenu, kad per mano rankas keliavo tada dar retos ir nelegalios knygos (pvz., Daumanto „Partizanai“ ir kt.). Jos būdavo dauginamos ir vėliau išrašomos Mokslų akademijos knygrišklyje. Lyg pogrindininkai užuominomis telefonu sutardavome dėl kiekio, kuris reikalingas Vaclovui. Susitikdavom geležinkelio stotyje. Iš čia jo kuprinėje tos knygos pradėdavo savo kelionę tik pas Vaclovui žinomus žmones.

Universitete Vaclovas rimtai studijavo, daug skaitė. Tuo metu toli gražu ne visi studentai taip darė. Bet nebuvo sausas „mokslukas“, mėgo būti kompanijoje kartu su studijų draugais. Jis dalyvavo universiteto sporto varžybose, konferencijose, ekspedicijose ir kituose renginiuose. O išskirtinė savybė – neblėstantis entuziazmas. Jei jau ko griebdavosi, tai jį sustabdyti buvo sunku.

Vaclovo netektį supratau kaip didelį nuostolį ne tik mums, jį pažinojusiems, bet ir visai mūsų valstybei. Esu tikras: dar daug gražių dalykų būtų nuveikęs.

Rimantas Jokimaitis,
Švietimo ir mokslo ministerijos pagrindinio ir vidurinio
ugdymo skyriaus vyriausiasis specialistas

Studijų laikų draugą prisimenant

Pirmą kartą Vaclovą Giržadą išvydau 1979 metų rugsėjo mėn. Tuo metu aš buvau Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto (VVPI) Istorijos-pedagogikos fakulteto I kurso studentas. Institute mus vadino teisininkais, nes pradėjome studijuoti istoriją ir teises pagrindus. Dauguma mūsų, pirmakursių, buvo suvažiavę iš įvairių Lietuvos rajonų ir miestų, vilniečių buvo vos vienas kitas. Taip jau nutiko, kad dauguma mūsų grupės studentų buvo vaikinai – jų buvo net 20, ir tik 6 merginos. Taigi mūsų studentų grupė (iš viso buvo dvi grupės, taip vadinamų „teisininkų“ ir dvi grupės „istorikų-pedagogų“, kurie buvo rengiami būti pionierių organizacijos vadovais mokykloje). Pakankamai vyriškas kolektyvas. Maždaug po trijų studijų savaitių, antroje rugsėjo mėn. pusėje, mūsų grupė sulaukė dar vieno nario – Vaclovo Giržado. Pagal to meto praktiką į studijas primdavo vieną kitą asmenį papildomai, kadangi vienas kitas studentas per keletą mėnesių „nubyrėdavo“, todėl naujokai užimdavo buvusio studento vietą. Tokie studentai būdavo vadinami „kandidatais“. Dažniausiai po pirmos sesijos, kai gerai išlaikydavo egzaminus, juos įtraukdavo į studentų sąrašus. Taigi tokiu kandidatu mūsų grupėje tapo Vaclovas Giržadas. Regis, po pirmo semestro jis tapo tikruoju studentu ir likome bendramoksliais iki studijų pabaigos, t. y. 1984 m. birželio mėn.

Vienas pirmųjų prisiminimų apie Vaclovą man siejasi su kultūro no kultūra. Studijų metais kiekvieną savaitę mums vykdavo fizinio lavinimo užsiėmimai. Pamenu, Vaclovui pasirodžius mūsų grupėje, fizinio lavinimo dėstytojas Algirdas Vosylus (buvęs Vilniaus „Žalgirio“ futbolo komandos vyriausias treneris) užsiėmimo metu paklausė, kas iš mūsų priklauso „spec. grupei“. Tąkart nesupratau, ką tai reiškia. Keletas studentų atsiskyrė nuo mūsų būrio ir juos dėstytojas nusivedė sportuoti atskirai. Tarp jų buvo ir Vaclovas. Iš pradžių pagalvojau, kad tai galbūt kažkokie sportininkai, kurie specialiai treniruojasi, kad pasiektų geresnių rezultatų. Tačiau netrukus paaiškėjo, kad šiems studentams neleidžiama sportuoti tokiu krūviu, kaip mes: jiems dėl sveikatos problemų skiriami

lengvesni pratimai. Atsitikdavo taip, kad spec. grupėi priskirtiems studentams dėstytojas nurodydavo mėtyti kamuolį į krepšį ar skirdavo kitą užsiėmimą, o mums liepdavo žaisti futbolą toje pačioje sporto salėje arba lauko aikštelėje. Mes žaisdavome neretai ištis kovingai. Vaclovas dažniausiai palikdavo savo „kolegas“ ir perėidavo pas mus žaisti futbolą. Ir žaisdavo taip, kad jam negalima kaitas varvėdavo, nekreipdamas dėmesio į tai, kad jam negalima taip elgtis. Mes kartais sakydavome, kad jis nesistengtų taip įirtingai sportuoti, tačiau atsakydavo, kad jam viskas gerai. Tiesa, kartais išsiduodavo, kad širdies ritmas kiek pakitęs. Turiu pastebėti, kad Vaclovas savo sveikatos netausojo, tiek sportuodamas, tiek dirbdamas fizikinį darbą.

Ypatingai sunkų fizinį darbą dirbome 1983 metų vasarą, kai išvykome su VVPI studentų statybinio būriu į tolimąją Jakutiją. Po pirmo kurso studentai vasaros atostogų metu turėdavo vieną mėnesį dirbti statybinuose būriuose. Mes dirbome 1980 metų vasarą, kai tuo metu Maskvoje vyko XXII-sios vasaros olimpinės žaidynės. Tačiau buvo galimybė dirbti statybiniame būryje ir vyresniuose kursuose, kai studentai norėdavo užsidirbti pinigų arba pamatyti kitus kraštus. Tokiu būdu 1983 m. vasarą, baigę ketvirtą kursą, mes išvykome dirbti į Neriungri, miestą pietų Jakutijoje. Kiek pamenu, iš Maskvos lėktuvu būdavo skrendama iki Jakutsko 6 valandas be nutūpimo, o paskui iš Jakutsko kitu lėktuvu – į pietų Jakutiją. Neriungri miestas buvo įkurtas toje vietoje, kur buvo kasama anglis atviru būdu. Laisvalaikiu apsilankę Pietų Jakutijos anglies baseino karjere buvome nuste binti: išvydome milžiniškas mašinas, į kurias kraudavo po 250 tonų anglies. Jų varikliai – senos modifikacijos JAV povandeninių laivų varikliai. Ten regėjome Japonijoje, JAV ir Kanadoje pagamintą techniką, kurios Lietuvoje nebuvo galima pamatyti.

Tą vasarą Jakutijoje pagrindiniai mūsų darbo įrankiai buvo kustuvas, kirtiklis tranšėjoms kasti ir neštuvai. Dirbome neretai iš tiesų sunkiai: silpnesnius, kurie nepajėgdavo panešti betono ar grunto prikrautų neštuvų, kiti vyrukai pašiepdavo. Ką ten slėpti, tokių buvo. Tačiau Vaclovui tai nebuvo taikoma, jis dirbo iš penies

ir lengvesnio darbo nieškojo. Daugeliui, žinoma, pasirodyti esant fiziškai silpnam buvo tiesiog negarbinga.

Kartą sekmadienį, kai buvo laisvadienis, dviese su Vaclovu užsiropštėme ant statomo ligininės pastato ir prisėdome pasigrožėti tolumoje matomais kalnais ir aplink žaliuojančia taiga. Mūsų palapinės kaip tik buvo pastatytos taigos laukymėje, greta statomos ligininės. Kalbėjome ilgai. Tąkart aš ir vėl Vaclovui pasakiau, kad turėtų tausoti savo sveikatą, juk jam negalima taip sunkiai dirbti. Bet jis, kaip visada, numojo ranka sakydamas, kad galys dirbti bet kokį fizinį darbą.

Prisimindamas tuos epizodus dabar, kai Vaclovo nebėra tarp mūsų jau du dešimtmečius, aš vis bandau susieti jo mirties aplinkybes su jo kartais „streikuojančia“ širdimi. Gal ta aplinkybė išties tapo lemiamu faktoriumi paskutinėmis gyvenimo minutėmis? Bet viena aišku: Vaclovas savęs netausojo, nors tam pagrindu, kiek aš supratau, turėjo.

Sovietmečiu studijuojant istoriją, reikėdavo skaityti ir konspektuoti parašytus darbus apie komunistų partiją, revoliucijas, darbininkų judėjimą ir panašias temas. Tai nebuvo įdomu, tačiau priivaloma. Tik antrais studijų metais mums pradėjo dėstyti Lietuvos istoriją, kuri taip pat buvo labai ideologizuota, tačiau mums artimesnis dalykas. Mokyti Lietuvos istorijos buvo suvokiama kaip priešinimasis sovietmečio ideologijai ir visai to meto politinei sistemai. Su dideliu pasididžiavimu vienas kitas studentas siaurame draugų būryje pasigirdavo, kad egzaminui ruošėsi iš Adolfo Šapokos 1936 m. redaguotos „Lietuvos istorijos“. Žinoma, dėstytojai apie tokio pobūdžio leidinius vengė kalbėti viešai, kadangi visi žinojome, kad kiekvienoje studentų grupėje būdavo KGB „akys ir ausys“, kurie pranešinėdavo apie studentus ir dėstytojus to meto valstybės saugumui.

Kartą 1980 m. rugsėjo mėn. nuėjau į M. Mažvydo biblioteką rengtis Lietuvos istorijos seminarui. Paprastai mums nurodydavo temą ir skirdavo iš tos tematikos perskaityti 4–6 darbus: straipsnius ar atskiras mokslinių knygų dalis. Daryti straipsnių kopijas tada nebuvo galimybių, todėl tekdavo skaitant viską užsirašyti ranka. Tai

užimdavo daug laiko. Bibliotekos koridoriuje sutikau iš skaityklos išeinantį Vaclovą. Jis skubėjo į bibliotekos kavinukę užkąsti, išgerti kavos.

Aš tuomet Vaclovo pasiteiravau, ką jis daręs bibliotekoje. Mudu sustojome trumpam pokalbiui. Jis man paaiškino, kad nusprendęs perskaityti visus darbus, kurie buvo dėstytojos doc. Aldonos Gaigalaitės nurodyti Lietuvos istorijos seminarui pasirengti. Iki šiol gerai pamenu, kad tai buvo viena iš pirmųjų temų apie Lietuvos valstybės susidarymą XIII amžiuje. Vaclovo žodžiais tariant, kiekvienas lietuvis turis gerai išmanyti Lietuvos istoriją. Jis sau pasižadėjęs perskaityti visus darbus iš Lietuvos istorijos, kuriuos dėstytojai nurodysią studentams. Reikia pasakyti, kad kai kurių publikacijų apimtis iš tikrųjų buvo didelė, kai kuriuos leidinius buvo galima ne iš karto gauti bibliotekoje. Taigi perskaityti visus straipsnius ir juos sukonspektuoti iš tikrųjų užduotis ne iš lengvųjų.

Beje, 1983 m. tarp mūsų paplito istoriko Mindaugo Tamošiūno straipsnis, kuriame buvo kritikuojamas Izraelio Lemperto parašytas darbas „Fašistinis režimas Lietuvoje“. I. Lempertas Antano Smetonos valdymą taip pavadindamas prilygino Hitlerio režimui Vokietijoje, o istorikas M. Tamošiūnas teigė, kad A. Smetonos laikais tokio režimo nebuvo, taigi siekė reabilituoti sovietų ideologų niekinamą Lietuvos istorijos laikotarpį. Kaip mes puolėme skaityti tą straipsnį! Per praktikas vesdami pamokas mokiniams, pasakodami apie buržuazinę Lietuvą rėmėmės M. Tamošiūno mintimis. Taip norėjome „gelbėti“ juodinamą Nepriklausomą Lietuvos laikotarpį. Kai kurie istorijos mokytojai mus perspėdavo, kad taip negalima kalbėti, kad kas nors gali ne taip suprasti... Taigi Lietuvos istorija buvo apvertkinoje padėtyje...

Draugų būryje Vaclovas mėgo kalbėtis Lietuvos istorijos temomis. Pasakodavo apie Žagarės dvarą (buvo kilęs nuo Žagarės, Joniškio r.), kur tuo metu įkurdintame žirgyne dirbo jo mama, pasakodavo apie išlikusius ir sovietų valdžios nesunaikintus paminklus (Juodeikiuose išlikusį 1930 m. statytą paminklą Vytautui Didžiajam), mėgo poeziją istorine tematika, patriotines dainas

ir kt. Jeigu kas nors imdavo deklamuoti tokio turinio eilėraštį, pvz., Bernardo Brazdžiono, tai Vaclovas taip įdėmiai klausydavo, nepakėsdavo, kurie nesiklausydavo arba triukšmaudavo. Dar daugiau, jis buvo pažadėjęs pavaišinti kiekvieną, kuris padeklamuos kokią nors tautinio, patriotinio turinio eilėraštį ar kitą kūrinį. Kai kuriems to meto studentams tokie dalykai nekėlė susidomėjimo. Tačiau toks Vaclovo interesas neliko draugų nepastebėtas – jį pradėjo vadinti „Vaciu lietuvininku“. Šiuo metu daugeliui gali pasirodyti, kad čia lietuviškumo apraiškų mažai tėra. Galiau paminėti atvejį, kai mūsų grupės draugas, švenčiant gimtadienį studentų bendrabutyje, padeklamavo panašaus turinio eilėraštį. Štai keletas posmelių iš to eilėraščio:

Lietuva – akmuo prie slenkščio seno

Ir lietaus lašelis debesy.

Lietuva – ugnis, kurią kūrenam

Ir kurioj sudegsime visi.

doc. dr. Benediktas Šetkus, bendrakis, Lietuvos Edukologijos Universiteto didaktikos centro direktorius

Vaclovas Giržadas buvo mano kurso draugas. Jis mokėsi tos pačios istorijos ir tarybinės teisės pagrindų specialybės kitoje, antroje grupėje. Apskritai, tai buvo pati pirmoji laida, studijas pradėjusi 1979 metais. Neoficialiai kalbėta, kad šios specialybės studentai buvo rengiami tapti mokyklų vadovais. Gal tai gali paaiškinti toki didelį vaikinių skaičių šioje specialybėje? Su Vaclovu paskutiniaisiais studijų metais teko gyventi viename bendrabučio kambaryje. Keturviečiame kambaryje gyvenome penkiese. Vaclovui bendrabutis tais metais nebuvo skirtas, tačiau, žinodami jo gana nelengvą finansinę padėtį, pakvietėme apsigyventi savo kambaryje. Jam teko miegoti ant sulankstomos lovelės („raskladušės“).

Su Vaclovu keliai tais pačiais metais susikryžiuo ir kitoje srityje. Jau mokslo metų viduryje man buvo pasiūlyta po studijų pasilikti dirbti Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto Visuotinės istorijos katedroje. Tuo metu katedros laborantė buvo dekretinėse atostogose, todėl pusę jos etato buvo užėmusi tuometinė katedros dėstytoja Sofija Deviatnikova, o kitą pusę – Vaclovas. Nors ir nebuvo labai džiugu, bet katedros vedėjo (dabar profesoriaus) Alfonso Eidinto įsakymu nuo 1984 metų kovo mėnesio teko pakeisti Vaclovą šiose pareigose.

Apskritai, Vaclovas žavėjo keliais dalykais. Pirma, savo išvaizda. Nors buvo vienas jauniausiųjų kurse, tačiau išsiskyrė savo solidžia išvaizda. Nedažnas tuo metu želdinosi barzdą. O daugiausiai solidumo jam suteikė visai neįprastas dalykas tarp tuometio jaunimo – šaltesniu metų laiku nešiojama skrybėlė. Antrasis išskirtinis bruožas – jo tautiškas. Dažnai Vaclovą pamalonindami vadindavome jį „lietuvinku“. Atrodo, kad vieną vakarą grįžti bendrabutį po apsikūmščiavimo su vietiniais rusų tautybės jaunuoliais. Žodinių argumentų tarpnacionaliniame ginče kažkuriai pusei jau nebeužteko.

Beje, baigus studijas, 1984–1986 metais teko tarnauti sovietinėje kariuomenėje. VVPI absolventui tais laikais jos išvengti buvo galima tik dėl sveikatos būklės ar mokytojaujant kaimo vietovėje esančioje mokykloje iki sukaks 27 metai. Tarnybąėjau ne taip toli nuo Vilniaus, tad keletą kartų turėjau galimybę užsukti į institutą. Vieną kartą toje pačioje Visuotinės istorijos katedroje susitkau ir su Vaclovu (tuo metu jis, atrodo, dirbo netoli nuo Vilniaus, Vėlučionyse). Nutarėm išėiti parūkyti. Aš išsitraukiau tiems laikams prabangių cigarečių pakelį. Vaclovui nustebus, pajaukavau populiariu tuomet posakiu: „Mano seneliai buvo bajorai, mano tėvai buvo bajorai, aš esu bajoras, todėl ir bajoriškas (cigaretės) rūkau!“ Vaclovas sureagavo jam būdingu stiliumi: „Lietuvos bajorai rusų kariuomenėje netarnauja!“ Pamokėle...

**Evaldas Bakonis,
NMVA metodininkas**

Su Vaclovu Giržadu mokiausi Vilniaus pedagoginiame institute, buvome grupės draugai. Vaclovas iš grupės draugų išsiskyrė darbštumu, jis mėgo Lietuvos istorijos paskaitas ir pats domėjosi jos praeitimi. Buvo ryžtingas, draugiškas, linksmas, paslaugus.

Grupė buvo ir yra labai draugiška, todėl kiekvienais metais organizuojame grupės susitikimus ir susitinkame. Kadangi esu ukmergietė, tai beveik pusė grupės susitikimų vyko Ukmergėje.

Pamenu susitikimą, vykusį Atgimimo metais. Tada Vaclovas labai energingai kalbėjo rezistencijos tema. Mums buvo neįprasta tai girdėti, juolab ir laikmetis ne tas, su grupės draugu Dainiumi (Pakėnu) net susiginčijo. Taip susiginčijo, kad teko raminti. Jis dėl savo idėjų galėjo pakovoti. Stovėjome ir klausėmės Vaclovo, kuris kvietė visus aktyviai dalyvauti Sąjūdžio veikloje, gilintis į Lietuvos istorijos praeitį. Tai buvo taip nuoširdu ir tikra.

Kai dauguma iš mūsų dar svarstėm, kaip gyvensim, ką nuveiksime Lietuvos labui, Vaclovas mus jau pralenkė. Jis labai daug dirbo: buvo respublikos istorikų asociacijos narys, Sąjūdžio dalyvis, rašė straipsnius, dirbo mokyklos direktoriumi. Buvo kupinas entuziazmo, naujų idėjų, kilo naujam laisvam gyvenimui. Vienas pirmųjų suprato, kaip prisidėti prie valstybės kūrimo. Visą save atidavė mokyklai.

**Vida Pulkauninkienė,
Ukmergės Dukstynos pagrindinės mokyklos
istorijos mokytoja metodininkė**

Bendradarbių atsiminimai

Kaimo šviesulys

1987–1988 mokslo metus Jagelonių pagrindinė mokykla pradėjo su naujuoju direktoriumi Vaclovu Giržadu. Patys pirmieji šių mokslo metų žingsniai buvo lyg ir nedrąsūs, juk nežinojome, ar turim tik direktorių, ar kartu ir nuoširdų bei draugišką kolektyvą nari. Gana greitai šios abejonės išsisklaidė, nes Vaclovas atsiskleidė kaip nuoširdus, mėgstantis bendrauti su mokytojais kolektivo vadovas. Posėdžių metu ar šiaip iškilus įvairiems klausimams, jis mus, mokytojus, atidžiai išklausedavo ir bendrai išsprendavome iškilusias problemas. Gana greitai Vaclovas susipažino ir su kaimo bendruomene. Jis nepraeidavo pro šalį nepakalbines sutikto kaimo žmogaus, todėl greitai pelnė visų pagarbą. Tais laikais kaimo mokyklų mokiniai dažnai dalyvaudavo talkose kolūkyje, nuimant bulvių derlių. Vaclovas kartu su mokiniais ir mokytojais visada dirbdavo kolūkio laukuose. Su mokiniais jo santykiai buvo nuoširdūs, draugiški, bet kartu ir reiklūs.

Direktorius iki mūsų mokyklos dirbo su sunkiai auklėjamais vaikais, todėl ypač gerai mokėjo susitarti su neklaužadam.

Prisimenu, kartą pertraukos metu kalbant apie praeitį, papasakojau, kad vaikystėje skaičiau nedidelės apimties knygelę apie buvusį Lietuvos prezidentą Antaną Smetoną. Knygelėje buvo aprašyta jo vaikystė, mokymosi metai. Kadangi Vaclovas buvo istorikas, o tais metais ypač sustiprėjo domėjimasis savo tautos istorija bei prasidėjo Sąjūdžio kūrimasis, tai šiuo mano pasakojimu jis labai susidomėjo ir prašė surasti tą knygelę. Knygelės istorija labai paprasta: ją skaityti pasiėmė pusbrolio sūnus, bet jo mama, pamačiusi, kad sūnus domisi A. Smetonos gyvenimo faktais, neišsiaiškinusi, kieno ta knygelė, ją sudegino.

Vaclovui dirbant mūsų mokykloje, Kaišiadorių švietimo skyrius organizuodavo mokytojų kolektyvų sportines varžybas, saviveiklinių kolektyvų pasirodymus. Nors ir negausus (dirbo apie

10 mokytojų), bet apžiūrose ir sportinėse varžybose dalyvaudavo ir mūsų kolektyvas. Direktorius taip pat neatsisakydavo jam siūlomo vaidmens. Pastatėme veikaluką „Sūnus paklydėlis“, kuriame Vaclovas vaidino seniai tėviškėje nebuvusį sūnų. Kartu su matematikos mokytoja N. Čingaitė gynė mokyklos garbę šachmatų varžybose. Ankstyva, netikėta Vaclovo mirtis iš mūsų tarpo išplėšė nuoširdų žmogų, perspektyvų savo profesijos žinovą, nuostabų pedagogą... Liko neįgyvendintos Jo svajonės, nebaigti darbai. Esu dėkinga likimui, kad su tokiu Žmogumi dirbau, bendravau.

Filomena Levickienė, buvusi Jagelonių pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja

Vaclovas Giržadas atėjo į mokyklą jaunas, pilnas optimizmo, energingas, įsiklausantis į kiekvieno nuomonę. Jis atėjo kaip mokytojas. Mokiniams Vaclovas buvo vyresnysis draugas ir patarėjas, jo pamokos mokiniams buvo tarsi naujos planetos atradimas. Labai daug dirbo su mokiniais. Rašydami referatus Lietuvos istorijos tematika, naudojosi mokytojo asmenine literatūra. Referatai buvo tokie geri, jog jais naudodavosi jauni pedagogai. Drauge organizuodavo disputus. V. Giržadas labai domėjosi Lietuvos istorija, sudarinėjo Lietuvos žemėlapius. Mokytojams buvo žmogus, su kuriuo galima kalbėti bet kuria tema, bet kuriuo laiku ir apie viską. Su V. Giržado atėjimu prasidėjo naujas mokyklos laikotarpis, tikros demokratijos pasireiškimo laikotarpis. Jis buvo betarpiškas bendraudamas su mokiniais. V. Giržadui dirbant mūsų mokykloje, buvo vykdoma švietimo reforma, tad direktorius geranoriškai skatino mokytojus tobulėti, be jokių išlygų. Dalyvavo visuose mokyklos renginiuose. Mano prisiminimuose jis išlieka žvaizdule, pilnas optimizmo, turėjęs daug sumanymų. Be to, direktorius ir mokytojas buvo plačios erudicijos, visų mėgiamas. „Vadovo kėdė“ jo nepakeitė, manau, kad ir vėliau nebūtų pakeitusi. Atmintyje išlieka tik labai geri ir šviesūs atsiminimai apie V. Giržadą.

L. Melkūnienė, buvusi Kaišiadorių Vaclovo Giržado vidurinės mokyklos matematikos mokytoja

Neišsprendžiamų problemų nėra

Tuo metu, kai Vaclovas Giržadas buvo išrinktas mokyklos direktoriumi, aš buvau vaiko auginimo atostogose, bet jau žinojau, kad mokyklai vadovaus ypatingas žmogus. Tokio gero direktoriaus mums pavydėjo kitos mokyklos. Po metų bendro darbo (V. Giržadas – direktorius, aš matematikos mokytoja), man buvo pasiūlytas pavaduotojos darbas.

Dirbti su V. Giržadu vienoje komandoje buvo paprasta. Jis visada žinojo visus atsakymus ir bet kokius klausimus. Mano prastai atliktą darbą (nes ne viską mokėjau ir žinojau, kaip padaryti) prisiimdavo sau, sakydavo, kad „kas nedirba, tas neklysta“.

Kai atbėgdavau pas gerbiamą direktorių ir kabinetą smarkiai ištūžusi ir supykusi ant ko nors ar už ką nors, jis visada leisdavo emocionaliai papasakoti, kartais net rėkiant, o paskui ramiai padėdavo nagrinėti situaciją. Po pokalbio atrodė, kad nėra jau taip blogai ir visos problemos yra išsprendžiamos.

V. Giržadas labai daug dirbo: daug skaitė, vedė mums įvairius seminarus, keitė mokyklos „veidą“ mūsų rajone. Visada būdavo įdomu jo klausytis. Jis turėjo puikią iškalbą ir išvaizdą, buvo visiems įdomus. Mokyklos kolektyvas dar nėra buvęs toks darbus, kaip jo vadovavimo metais.

Mokyklos direktorius labai pasitikėjo visais pavaduotojais ir niekada nesikišdavo į jiems paskirtus darbus, leido atlikti patiems, kaip išmanėme. Jeigu mes ir būdavome neteisūs, jis niekada nei prieš mokytojų, nei prieš mokytojų nepasakydavo, visiškai grynė mūsų nuomonę. „Kaip pavaduotoja pasakė, taip ir turi būti“. Prieš kiekvieną posėdį ar susirinkimą aptardavome, ką svarstysime, kas kokių klausimų pasisakys. Žinojome visi kitų pasisakymų turinį irėjome kaip darni komanda. Taip pradėjome žengti pirmuosius tvirtus komandinio darbo žingsnius. Jie buvo daug lengvesni dėl direktoriaus V. Giržado puikaus vadovavimo stiliaus.

Eugenija Ikvildienė, Vaclovo Giržado progimnazijos pavaduotoja ugdymui

Atsakingas žmogus

Kaišiadorių 2-oje vidurinėje mokykloje Vaclovas Giržadas direktoriumi dirbo nuo 1989 metų liepos mėnesio. Jį kolektyvas slaptu balsavimu išrinko beveik vienbalsiai.

Pradėjęs dirbti, Vaclovas Giržadas nieko nepuolė keisti, taisyti ar kritikuoti. Pirmiausia stengėsi kuo geriau susipažinti su žmonėmis. Jis lyg klausėsi to pulso, kuriuo gyvena mokytojų ir mokinių kolektyvas. Dėmėjosi panašių mokymų darbų, bendravo su kitų rajono mokyklų direktoriais, lankėsi respublikiniuose renginiuose, skirtuose mokyklų direktorių tobulimui.

Pajutęs silpnąsias mokyklos vietas, V. Giržadas suplanavo darbą, numatė pagrindines kryptis. Pirmiausia jis stengėsi nukreipti klases auklėtojus naujai pažiūrėti į savo darbą, būtent ne kopijuojant, ne pagal instrukcijas, ne trafaretškai, o dirbti su konkrečiais žmonėmis. Mokė klasių auklėtojus pajusti kiekvieną mokinių, suprasti, kuo gyvena klasė, ir pagal tai dirbti. V. Giržadas vedė seminarus, su mokytojais kalbėjosi individualiai. Jis labai norėjo, kad mokykla vaikams būtų antraisiais namais, kad tarp mokytojų, mokinių ir tėvų būtų atviras ir nuoširdus bendravimas. Nepateisino paviršutiniško ir abejingo požiūrio ir pamoką, tokią požiūri stengėsi keisti ne administruodamas, bet įrodydamas, įtikindamas, nieko nemenkino ir neniekino. Todėl mokytojai į darbą eidavo su noru ir be jokio baimės jausmo.

Nors V. Giržadas dirbo ir trumpai, bet jautėsi, kad kolektyvas, tiek mokytojų, tiek mokinių, eina gera linkme. Draugiška ir geranoriška aplinka skatino sąžiningai dirbti. Direktorių niekada nebuvo abejingas savo darbui, jam rūpėjo švietimo reikalai: vadovėliai, mokyklų direktorių rūpesčiai bei Sąjūdis. Džiugu tai, kad dėl šių visų darbų niekada nenukentėjo mokyklos reikalai. Net keista, kad jis visur suspėdavo, nes retenybė, kad direktoriaus V. Giržado nebūtų mokykloje. Ateidavo dažniausiai pirmas ir išeidavo paskutinis.

V. Giržadas niekada nebijojo imtis atsakomybės. Tik jo drašos ir jo ryžto dėka mokyklai buvo atiduotos uždaryto darželio patalpos. Ekonomiška sunkiu metu mokykla buvo nuolat remontuojama, atnaujinami baldai.

Velionis Vaclovas Giržadas turėjo daug planų: norėjo, kad mokykla taptų gimnazija, kad mokiniai išsineštų ne tik žinias, bet būtų mąstantys, kritiški ir savikritiški. Norėjo, kad mokykla būtų visiškai savarankiška finansiniu požiūriu, o mokytojai dirbtų taip, kad jų nereikėtų kontroliuoti, o tik patarti jiems. Visais klausimais jis tardavosi su pavaduotojais, jais pasitikėjo ir niekada nesijautė viršininku ar kontrolieriumi, o buvo tik bendradarbiu. Savo planus ir idėjas visada išdėstydamo atvirai, išsiklausydavo į kitų nuomonę. V. Giržadas buvo tipiškai optimistas. Iš sudėtingos situacijos radavo išeitį, nuramindavo kitus. Jis buvo ne tik geras direktorius, bet ir geras istorijos mokytojas. Daug skaitė, turėjo istorinių straipsnių ir literatūros kartoteką, daug žinojo pats ir stengėsi tuo uždegti mokinius. Mokė analizuoti, lyginti, mąstyti. Tai jam sekėsi. Mokinių žinios buvo geros, jie domėjosi ir mėgo istoriją.

Elena Pusvaškienė, buvusi Kaišiadorių Vaclovo Giržado vid. m-klos direktoriaus pavaduotoja

Kaip aš prisimenu kaimyną Vaclovą Giržadą

Mes su žmona Erika Kaišiadoryse apsigyvenome panašiai tuo metu, kaip ir V. Giržadas su šeima, t. y. 1986 metais. Mieste matydavau augalota, barzdota, sudarantį rimto vyro įvaizdį, žmogų. Nuomonė nepasikeitė ir tada, kai pradėjome bendrauti. Kaimynais buvome Kaišiadorių žemės ūkio mokyklos bendrabutyje, vėliau Gedimino 128 namo butų kvartale. Bendravome šeimomis. Kalbos buvo įvairios – pirmiausiai žinoma apie Sąjūdį, apie Lietuvos laisvę, jos Nepriklausomybę. Diskutuodavome net apie tautinę Lietuvos mokyklą, kokia jina turėtų būti. V. Giržadas buvo vienas iš Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narių Kaišiadoryse. Manau, kad jis buvo lyderis – ir kaip istorikas, ir kaip pilietis, ir kaip žmogus. Gal dėl to, kad mes buvome bendraminčiai, gal tiesiog pamatęs mano muzikinę kūrybinę veiklą (tada dirbau Kaišiadorių profesinės mokyklos mokinių folkloro ansamblio ir mokytojų liaudiesiškos kapelijos vadovu), Vaclovas pradėjo mane kalbinti ateiti dirbti muzikos mokytoju Kaišiadorių II – ojeje vidurinėje mokykloje. Tuo metu jis jau užėmė direktoriaus pareigas šioje mokykloje.

Jam atsakydavau, kad tai ne mano kelias, aš muzikuoju, kuriu, esu kolektyvų vadovas... Vaclovas niekada „nenuleisdavo rankų“ – kalbinėdamas mane ateiti dirbti į jo vadovaujamą mokyklą, mokyvuodamas tuo, kad Lietuvos mokyklai reikia kuo daugiau patriotiškai nusiteikusių mokytojų, kad Lietuvos mokykla turi tapti tautine mokykla, su tautiniu muzikiniu paveldu, mūsų tautos tradicijomis, šventėmis, dainomis ir šokiais. „Ir visa tai, – sakė V. Giržadas, – yra tau nesvetima, ir aš matau tave galintį tai daryti“. Iš tiesų, trūko drąšos tai pripažinti, trūko ir patirties, žinių. Vaclovas sakė, kad nebijočiau, jis visame kame padėtų, palaikytų. Taip 1990 metais tapau Kaišiadorių II-osios vidurinės mokyklos muzikos mokytoju.

Pamenu tuos Sąjūdžio laikus, kada V. Giržadui telefonu būvo grasinama. Apie tai kalbėdavome, kad reikia būti ryžtingiems, nepasiduoti baimei. Grasinavo KGB Lietuvos slaptieji agentai. Vaclovas buvo tvirtas vyras, patriotas, turintis istorijos mokytojo išsilavinimą, norintis, kaip ir daugelis mūsų, Lietuvą matyti laisvą, nepriklausomą – klestinčią valstybę. Išvakarėse su žmona ir folkloro ansambliu „Verpeta“ koncertavome ir kvietėme žmones balsuoti už Lozoraitį Palomenės miestelyje. Tuo metu vyko lemtinąji diskoteka Kaišiadorių II-ojoje vidurinėje mokykloje. Budėjo pats mokyklos direktorius Vaclovas Giržadas. Rytojaus dieną dviliktokai turėjo švęsti Šimtadienį. Prieš kelias dienas iki šios šventės mokykloje mane sutikęs Vaclovas paklausė: „Ar pagrosi man, Česlovai, Šimtadienis jau už kelių dienų...“ Pagrojau, tik ne tas melodijas... kartu giedojome senovines giesmes prie Vaclovo karsto. Tada visi kalbėjome – labai mįslinga mirtis, trūksta aiškumo...

Tai buvo visiems labai netikėta. Laidotuvių metu mačiau daug video kamerų. Nemanau, kad tai buvo giminaičių ar draugų kameros. Net per laidotuves viskas buvo fiksuojama. Taip, galime sakyti buvo tokie laikai... „Nebaustus tebaudžia Dievas“.

Taip. Labai trūksta Vaclovo Giržado – išėjo pačiame jėgų žydėjime. Trūksta ne tik šeimai, artimiesiems, giminėms, draugams. Mūsų miestas labai daug prarado, netekęs šio iškilaus žmogaus. Ne tik miestas, bet ir visa Lietuva.

Č. Kriščiūnas, Kaišiadorių A. Brazausko gimnazijos muzikos mokytojas

Švietimo darbuotojų atsiminimai

Jo pilna visur

Mes su Vaclovu susipažinome 1990 metais, kai aš Švietimo ministerijoje buvau atsakinga už Kaišiadorių rajono švietimą. Tuo metu Vaclovas Giržadas, nežiūrint gana jauno amžiaus, jau buvo Kaišiadorių 2-osios vidurinės mokyklos direktorius (dabar – Kaišiadorių Vaclovo Giržado progimnazija). Kaišiadorietis važinėjo į Švietimo ir mokslo ministeriją dėl įvairios savo mokyklos veiklos. Jis norėjo, kad jo mokykla anksčiau ar vėliau taptų pirmąja rajono gimnazija. V. Giržadas dalyvavo įvairiuose istorikų seminaruose, kursuose, bendrųjų programų aptarimuose, prisidėjo prie 1992 metų Lietuvos švietimo reformos rengimo bei kitų svarbių švietimui dokumentų rengimo. Visada žavėjo jo paprastumas, nuoširdumas, nuolatinė šypsena veide, atsakingumas, pozityvumas. V. Giržadas buvo labai patriotiškas žmogus. Jo šeimoje, kiek man žinoma, buvo dar vienas švietimo darbuotojas. Tai Aleksas Giržadas – Ignalinos švietimo skyriaus vedėjas. Abu broliai buvo istorikai. Aleksas mirė taip pat gan jaunas. Teko girdėti, kad keletas Vaclovo Giržado šeimos narių buvo tremtiniai. Galbūt tai ir įtakojo, kad broliai Giržadais ši pasaulį paliko jauni...

Dr. Rita Dukynaitė, Švietimo ir mokslo ministerijos strateginių programų biuro vedėjo pavaduotoja

Brolio pėdomis

Vaclovas Giržadas – pirmasis, mūsų turimais duomenimis, ir šiandien vienintelis mūsų, Istorijos fakulteto ir viso Vilniaus pedagoginio universiteto (dabar Lietuvos edukologijos universitetas) auklėtinis, kurio vardas buvo suteiktas Kaišiadorių 2-ajai

vidurinei mokyklai, kur istorijos mokytoju ir direktoriumi jis dirbo iki ankstyvosios mirties. Apie šio fakulteto auklėtinio vardo autentiškumą minėtai mokyklai mes informavome visą universiteto bendruomenę, nes tai svarbus faktas mūsų universiteto istorijai.

Pirmoji pažintis. Asmeniškai aš su studentu Vaclovu Giržadu susipažinau jam studijuojant mūsų fakulteto istorijos-teisės specialybės trečiajame kurse per pirmąjį istorijos dėdaktikos seminarą. Vaclovui pristatačius, galėjau pasakyti: „Malonu, turbūt brolio Alekso pėdomis pasukote?“ Neapsirikau, jo atsakymas buvo: „Taip“.

Vaclovo vyresnysis brolis Aleksas, kurį geriau prisiminčiau, prieš kelis metus irgi baigė mūsų fakulteto istorijos-pedagogikos specialybę ir dirbo mokykloje. Nuo šio susipažinimo per visus likusius studijų metus visada matydavau Vaclovą akademiniuose užsiėmimuose ir koridoriuje ar vestibulyje bendrakursių tarpe. Jo tamsios akys švietė maloniu žvilgsniu ir tarsi sakė: studijos – rimtas dalykas... Ir tikrai. Vaclovas į užsiėmimus visada ateidavo pasirošęs ir nusiteikęs darbai. Neatsimenu, kad kada nors būtų atsainiai nušnekėjęs. Jo žodžiuose dvelkė nuolatinis geranoriškumas, atsakingumas.

Istorija ne tik iš knygų. Vaclovo studijų metais – sovietmečiu istorijos pažinimas buvo sunkus. To meto leidiniuose istorinė praeitis ir gyvenimo tikrovė buvo iškraipoma. Tikrovės reikėjo ieškoti kitur. Tam padėjo susitikimai su praeities įvykių dalyviais, liudininkais, šviesuoliais, kelionės ir išvykos.

Vaclovas studijų metais su grupele kurso draugų, bendraminčiu Gintaru Šileikiu, Benediktu Šetkumi ir keliais kitais, lankė istorines vietas, keliavo. Pasiėkdavo net atokiausias tuometinės Sovietų Sąjungos vietas.

Atgimimo metais Vaclovas, kaip istorijos mokytojas ir mokyklos vadovas, aktyviai įsijungė į Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio veiklą ir švietimo sistemos reformos rengimą ir įgyvendinimą. Mokytojas Vaclovas Giržadas neapsiribojo sava mokykla ir rajonu. Jis buvo švietimo ministerijos darbo grupės, kuri rengė mūšų tautinės mokyklos įgyvendinimo dokumentus, aktyvus narys.

Paskutinis susitikimas. Paskutinį kartą asmeniškai su Vac-

lovu susitikime fakulteto, Istorijos didaktikos katedroje. Ta kartą jis grįžo iš pasitarimo ministerijoje, pasakojo apie rengiamus dokumentus, kalbėjo apie istorijos mokymui reikalingas naujas mokymo priemones. Sakėsi ketinantis rašyti Lietuvos istorijos vadovėlių mokiniams, prisidėti prie kitų istorijos mokymo priemonių rengimo. Jo kalboje jautėsi optimizmas, noras būti naudingam švietimo sistemai... Pažadėjo greitai vėl užvažiuoti į katedrą, bet, deja... Po kelių dienų sužinojome, kad Mokytojas Vaclovas Giržadas staiga mirė. Tai buvo skaudi ir netikėta žinia. Nesinorėjo patikėti, atrodė dar tebesigirdi jo pasakytą paskutiniai žodžiai: „Iki susitikimo“.

Atsisveikinimas. Laidotuvių dieną į Kaišiadorių rajoną vyko kome su tuometiniu švietimo ministru Dariumi Kuoliu, mokytoju Eugeniju Maneliu.

Mokyklos salė, kurioje buvo pašarvotas Vaclovas Giržadas, buvo pilnutėlė bendradarbių, giminių, mokinių, jų tėvų. Karstas skendėjo gėlėse, tvyrojo staigios, netikėtos netekties skausmas, gėla.

Gerbiamo mokytojo, sumanaus mokyklos direktoriaus, plačių užmojų visuomenininko Vaclovo Giržado karstą iki kapo duobės lydėjo ilga atsisveikiniančių eiseną. Velionis palaidotas Kaišiadorių miesto kapinėse. Pravažiuodamas pro šias kapines, visada žvilgsnį nukreipiu į savo buvusio studento kapo pusę, o širdį nudvelkia malonūs prisiminimai.

Sėkmės laidas. Geras dalykinis ir pedagoginis pasiruošimas, platus akiratis, geranoriškumas, gebėjimas patraukti pašnekovą, nežiūrint jo amžiaus ar išsilavinimo, vertybinės mokytojo nuostatos, negailėjimas savo asmeninio laiko kitiems, pelnė Vaclovui Giržadui pagarbą ir sėkmę darbe ir kitose gyvenimo situacijose. Visai sa tai buvo nuveikta per palyginti trumpą jo pedagoginio darbo laiką. Jo veiklos pripažinimą paliudijo gausus atsisveikiniančių su juo skaičius, vardo suteikimas mokyklai, kurioje jis dirbo, iki šiol vykstantys renginiai jam prisiminti, šilti ir nuoširdūs Vaclovą Giržadą pažinojusių atsiminimai, kiti su jo gyvenimu susieti faktai, dokumentuose išlikę įrašai, spaudos puslapiai.

Doc. Stanislovas Stašaitis, Lietuvos edukologijos universiteto Istorijos didaktikos centro konsultantas

Vaclovas – visuomenininkas

Vaclovą Giržadą pažinojom kaip direktorių, mokytoją ir žmogų. Tai buvo žmogus, kaip pirmutinio ryškumo žvaigždė. Ji pasirodė danguje, ryškiai sušvito ir užgeso. Jis pasižymėjo sugebėjimu visuomet būti visų įvykių centre ir juos valdyti. Tai asmenybė, kuriai rūpėjo visuomeniniai reikalai ir draugų, bendradarbių džiaugsmas ir nelaimės.

Istorikas V. Giržadas buvo aktyvus visuomenininkas ir pedagogas. Buvo gerbiamas ir vertinamas kaip mokytojas, istorijos mokslo specialistas. Savo darbe įdiegdavo naujoves: tobulino psichologijos pamokų turinį, pamokas vesdavo įvairiomis formomis.

Jis buvo mokytojas, paskyręs savo trumpą gyvenimą mokymui ir mokiniams. Geriausiai jį apibūdintų J. Mikelinsko žodžiai:

„Jei visų kitų profesijų atstovai žmogų taiso, rengia, daro jo gyvenimą gražesnį, tai pedagogas jį kuria. Taip, kuria. Tik ne iš bronzos kaip skulptorius, o iš savo proto ir širdies. O į rankas įduoda moderniškiausią ginklą – protą ir žinias“.

V. Giržadas buvo ir išliks mūsų atmintyje kaip žmogus, atidavęs kolegoms, mokiniams savo širdį ir žinias.

**L. Žukauskienė,
buvusi Kaišiadorių 2-os vid. mokyklos mokytoja ir
Kaišiadorių rajono kultūros ir švietimo skyriaus vedėja**

Stalkeris

Su Vaclovu susipažinome 1979 m., jau ipusėjęs rugsėjui, kai į Istorijos fakultetą buvo priimti keli kandidatai. Patebėjome, kad jis domėjosi istorija, ypač Lietuvos. Vaclovas jau tuo metu iš kažkur buvo gavęs uždraustąją A. Šapokos „Lietuvos istoriją“, kurią perrašinėjo ranka. Galima spėti, kad uždraustos spaudos gaudavo iš tuo metu jo gimtojoje Žagarėje kunigavusio vyskupo Julijono Steponavičiaus, su kuriuo bendravo. Buvo stropus, nes beveik kiekvieną dieną po paskaitų lankydavosi tuometinėje respubliki-

nėje bibliotekoje. Žinoma, jam didelę įtaką darė vyresnysis brolis, taip pat baigęs šį fakulteta. Vaclovas buvo reiklus ir griežtas sau, gal todėl jį draugai vadindavo Stalkeriu (pagal A. Tarkovskio filmą).

Vacys buvo labai veiklus, energingas, draugiškas. Šios savybės ypač atsiskleidė jam apsigyvenus studentų bendrabutyje. Tai buvo nepakartojamų studentiškų nuotykių išimtinasis laikas, bet viskas visuomet vyko išlaikant padorumo ribas. Tie, kurie gyveno pirmame studentų bendrabučio korpuse, mėgome žaisti krepšinį, futbolą. Šalia bendrabučio buvo įrengta medinė futbolo aikštelė. Po paskaitų, vakarais, čia rinkdavosi ne tik studentai, bet ir dėstytojai. Malonu buvo gauti kamuolį su dėstytojais Alfonsu Eidintu (dabar žinomu istoriku ir diplomatu) ir Juozu Skiriumi. Vacys nepasižymėjo technika, bet buvo vikrus, greitas, nevengdamas kontakto su priešininku, retkarčiais juos stabdydamo ir neleistiniais veiksmais. Energingai su Vaclovu aptardavome sužais-tas rungtynes.

Didžiausia studentų pramoga buvo futbolo rungtynės centriniam „Žalgirio“ stadione. Dauguma studentų istorikų eidavo stebėti TSRS aukščiausios lygos futbolo rungtynių, kur Vilniaus „Žalgiris“ tuo metu žaidė su Maskvos komandomis „Spartak“ bei „Dinamo“, su Kijevo „Dinamo“ ir kitais priešininkais. Eidami Neries krantine darniai skanduodavome: „Žal-gi-ris...“, „Lietuva...“. Vaclovo kambario draugas Zenonas buvo sukūręs skanduo-tę: „Daug komandų gerų, bet geriausias Vilniaus „Žalgiris“, daug žaidėjų gerų, bet geriausias Narbekovas, Latoža“. Taip įvardindavome vos ne visus „Žalgirio“ žaidėjus. Žalios spalvos atributika buvo didžiausia studentus vienijanti jėga. Vaclovas visuomet būdavo tarp mūsų.

Keturiasdešimties rublių stipendija mums, studentams, greitai ištirpdavo. Todėl studijas derindavome su darbu. Vaclovas dirbo Veliučionių specialioje mokykloje, vėliau pieno kombinatė. Savaitgaliais vilniečiams ne kartą talkino įrengiant kolektyvinius sodus prie Žaliųjų ežerų. Visuomet norėjo būti finansiškai savarankiškas, nepriklausomas. Čia jam padėjo darbštumas, išsiugdymas augant gausioje šeimoje.

Atgimimo metu Vaclovas išgyveno ypatingą dvasinį pakilimą.

Ilmą. Jo lietuviškas puoselėjimas visuomet buvo išskirtinis. Jis aktyviai įsijungė į mokytojų sąjūdžio kūrimą, buvo Lietuvos tautinės mokyklos idėjos palaikytojas ir kūrėjas.

Kartą netikėtai susitikome Vilniaus senamiestyje. Visuomet prisiminsiu jo degančias akis ir energingus gestus, kalbant apie atgimstančią Lietuvą, nesuvaldintą tikėjimą jos gerove. Tiesiog stovėjome pavasariu dvelkiančiame skvere ir kalbėjome, kalbėjome. Susitarėme susitikti. Netrukus prasidėjo dviejų mokyklų, kurių bendruomenėms vadovavome, draugystė. Deja, Vaclovas taip netikėtai mus paliko.

Tikiu, kad istorikas ir tuo metu buvęs mokyklos vadovas Vaclovas Giržadas būtų daug nuveikęs Nepriklausomos Lietuvos švietimo srityje.

Arūnas Rimkus, Jeronimo Ralio gimnazijos direktorius, buvęs kurso draugas

Kartą prisimenu, buvau Kaišiadorių švietimo skyriuje. Žiūriu, įeina žmogus juodu odiniu apsiaustu, baltu šaliku. Susipažinome, pasirodė – taip pat istorikas. Vėliau mes, rajono istorikai, išrinkome Vaclovą Giržadą būrelio vadovu ir nekantriai laukdavome iš jo naujausių istorijos mokslo žinių. V. Giržadas tarsi atsidėkodamas mums už išrinkimą metodinio būrelio vadovu padovanojo originalų rankraštį apie 1918–1920 Lietuvos Nepriklausomybės kovas. Tuo metu tai buvo vadinama „geltonąja literatūra“ (reta arba cenzūros draudžiama skaityti literatūra).

Prisimenu, kaip mūsų metodinio būrelio pirmininkas kalbėjo, jog reikia rašyti naują istorijos vadovėlį. Kartą net jo schema buvo lentoje nubraižęs. Tikiu, jog vilniškiai kolegos į tą vadovėlį iš kurio dabar mokomės Lietuvos istorijos, bus sudėję Vaclovo mintis.

Dar įstrigo į atmintį tai, kad V. Giržadas visada su manimi šiltai pasisveikindavo, net ir skubėdamas. Spėdavome trumpai pasisnekti įvairiomis temomis.

1992 metais su Vaclovu diskutavome dėl egzaminų užduo-

čių sudarymo, jų atsakymų. Mano atmintyje Vaclovas išliko kaip šiltas, šviesus žmogus.

Genutė Gumbienė, Kaišiadorių Algirdo Brazausko gimnazijos istorijos mokytoja

Su Vaclovu susipažinome Sąjūdžio veikloje ir kartu teko nemažai bendrauti švietimo klausimais. Tada labai domėjomės ir pritarėmė „Tautinės mokyklos“ modeliui.

Mane asmeniškai labai žavėjo šio jauno istoriko minčių gilumas, gebėjimas bendrauti su įvairiausio mentaliteto žmonėmis, gebėjimas išklausti ir įtikinėti.

Kartą mano bute susitikus pakalbėti apie tai, ką reikėtų keisti buvusioje švietimo sistemoje, prieš pirmą Sąjūdžio mitingą Kaišiadoryse (tada atrodo dar dalyvavo ir mano labai gerbiama mokytoja Marija Marcevičienė), diskutavome ilgai, labai įdomiai, giliai ir visi tikėjome, kad Lietuvos švietimas turi didelę ateitį, ir žavėjo mus mokytojų asmenybėmis.

Vaclovas, būdamas jauniausias diskusijos dalyvis, sugebėjo mums būti minčių vinimi. Jis buvo veiklos žmogus, tikėjo tuo, ką darė, kuo gyveno, neeilinės erudicijos. Tada šiek tiek pavydėjau II-osios vidurinės mokyklos kolektyvui, kuriam tuo metu Vaclovas Giržadas vadovavo, nes matėme jo rūpinimąsi mokytojų tobulėjimu, nes tik per juos ir santykiai su mokiniais turėtų gražėti ir tobulėti.

Vaclovas man buvo gero demokratiško vadovo pavyzdys, apie kokį galėtų svajoti daugelis rajono mokyklų. Kaip suprantu, gyveno ir dirbo žmogui, o ne butaforijai.

Bėgant laikui, daug ką atmintis ištrina, bet karts nuo karto prisimenant tuos šviesius Sąjūdžio laikus iškyla kažkaip labai šviesus veidas – potretas apšviestas geranoriškumo, atsidavimo, degimo savo didelėmis idėjomis...

Manau, dėl šių savybių ji mena daugelis, oi, kaip reikėtų Tavęs ir šiandien, kai dabartiniai rajono „vada ir vadukai“ trypte trypia mokytojų ir mokinių asmenybes – Tavęs Vaclovai, man trūksta...

Irena Šimkūnaitė, Kaišiadorių Algirdo Brazausko gimnazijos matematikos mokytoja

Vaclovas Giržadas ir Sąjūdis

Apie Vaclovo Giržado dalyvavimą Sąjūdyje

Vaclovas Giržadas priklausė „Lietuvos Žinijos draugijai“, daug bendravo su D. Kuoliu (pirmasis atkurto Lietuvos švietimo ministras). Buvo geras istorikas.

1988 metų rugpjūčio 30 dieną Kaišiadoryse susikūrė Sąjūdžio iniciatyvinė grupė. Gruodžio 30 dieną įvyko LPS Kaišiadorių igaliotinių susirinkimas, kuriame buvo išrinkta rajono sąjūdžio taryba iš 11 narių, o vėliau po konferencijos papildyta iki 12 narių. Vienu iš narių buvo ir Vaclovas Giržadas.

Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio (LPS) Kaišiadorių grupės vadovas Stasys Petrauskas pastebėjo V. Giržado imlumą, kai jis dirbo Jagelonių pagrindinės mokyklos direktoriumi. Organizuojant I-ąjį Sąjūdžio mitingą Kaišiadorių stadione (šalia V. Giržado pradžios gimnazijos) 1988 metų spalio 1 d., jis buvo pakviestas pasisakyti. Taip kaišiadoriečiai pirmą kartą pamatė ir išgirdo Vaclovą Giržadą. 1988 metų lapkričio 13 d. V. Giržadas vadovavo Trispalvės iškilimo šventei, kuri vyko prie Kaišiadorių kultūros namų. Šventės metu pasakė kalbą apie Trispalvės istoriją ir jos svarbą Lietuvai. 1989 metų vasario 15 dieną parengė ir perskaitė pranešimą Vasario 16-osios minėjimo iškilimėse Kaišiadorių kultūros centre. Tai buvo pirmasis viešas šios datos minėjimas Kaišiadoryse per visą sovietmetį.

Nuo 1988 metų iki mirties buvo LPS Kaišiadorių skyriaus tarybos narys. Jis vadovavo „Tautinės mokyklos“ komitetui.

1989 metų rugpjūčio 20-ąją dieną Ribentropo-Molotovo pakto pasmerkimo mitinge Kaišiadoryse V. Giržadas perskaitė pranešimą apie šį išdavikišką susitarimą.

1989 metų rugpjūčio 23 dieną kartu su kitais kaišiadoriečiais Vaclovas Giržadas dalyvavo Baltijos kelio akcijoje.

1990 metų rudenį V. Giržadas buvo išrinktas į Sąjūdžio seimą.

Vaclovas aktyviai prisidėjo organizuojant kaišiadoriečių dalyvavimą Baltijos kelyje bei organizuojant parašų rinkimą, kad Kaišiadoryse būtų pakeisti gatvių pavadinimai: (J. Požėlos – į Gedimino, Pionierių – į Basanavičiaus, M. Melnikaitės – į Vienybės ir daugelį kitų), dalyvavo rinkiminėse komisijose kaip Sąjūdžio atstovas, narys ir stebėtojas. Vaclovas Giržadas išliks gyvas mūsų atmintyje.

Stasys Petrauskas, pirmasis LPS Kaišiadorių skyriaus pirmininkas

Mindaugas Nasevičius, LPS Kaišiadorių grupės narys

Vaclovas su žmona Laima ir sūneliu Santaru

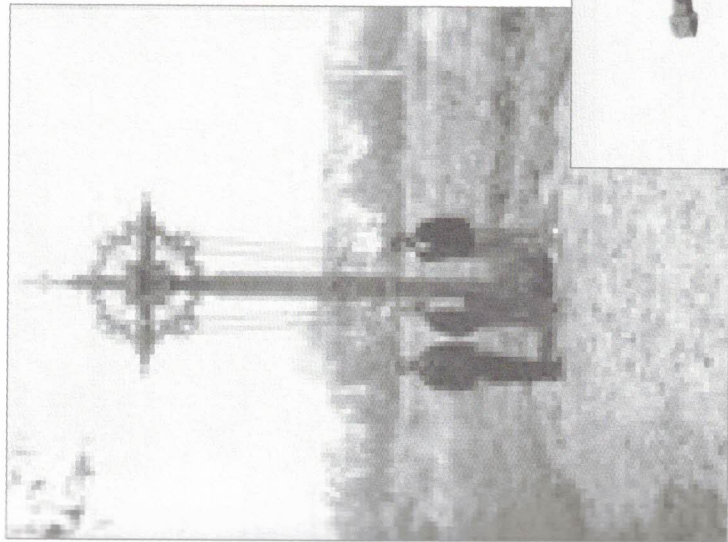
*Vaclovas Giržadas –
kūdikystėje*

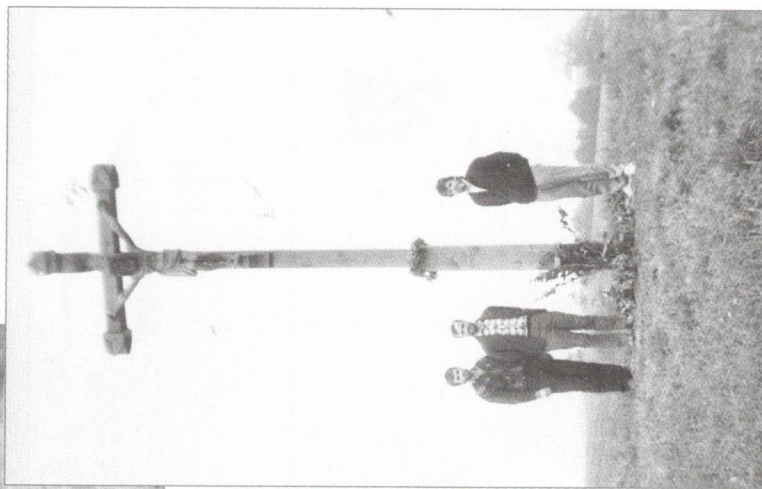
Su ketverių metų sūnumi Santaru, 1990 m.

*Vaclovas Giržadas su Mama prie Kryžiaus,
kuri norėjo pastatyti Kryžių kalne*

*Vaclovas Giržadas su
broliais prie kryžių*

*Trys broliai Giržadai
– Donatas, Alfredas,
Vaclovas*

VVPI studentų statybinio būrio "Vilnelė" dalyviai Vaclovas Giržadas ir Benediktas Setkus pietų Jakutiijoje 1983 metų vasarą.

VVPI studentų statybinio būrio "Vilnelė", 1983 metų vasarą, dirbusio pietų Jakutiijoje, nariai. Antras iš kairės - Vaclovas Giržadas, antras iš dešinės - būrio vadas, vėliau Prienų rajono policijos komisariato viršininkas Antanas Kalvaitis.

Pietų Jakutijos anglies baseine. V. Giržadas stovi antras iš dešinės. 1983 m.

Iškilmingas diplomų teikimas 1984 metų Istorijos-pedagogikos fakulteto absolventams. Centre priekyje – objektyva žvelgia Vaclovas Giržadas. Jam iš dešinės – būsimas Jeronimo Ralio vidurinės mokyklos direktorius Altonas Rimkus, iš kairės – būsimas Kačerginės pagrindinės mokyklos direktorius Valdas Vaidisaukas

WPI Istorijos ir tarybinės teisės specialybės pirmosios laidos absolventų akademinė grupė (Vilnius, 1984 m.). Vaclovas Giržadas – trečioje eilėje pirmas iš dešinės. Centre – grupės kuratorius doc.dr. Feliksas Sliuosiūnas.

Paskutinio skambučio šventėje - WPI Istorijos ir tarybinės teisės specialybės pirmosios laidos antrosios grupės studentai (1983 m. gegužės mėn.). Vaclovas Giržadas - antroje eilėje pirmas iš kairės.

Vaclovas su broliu Donatu po studijų baigimo, 1984 m.

 SAJUDIS

SUVAŽIAVIMAS' 91

VACLOVAS

GIRŽADAS

5 eilė 16 vieta

S

Pirmasis Sąjūdžio mitingas Kaišiadoryse. Kalba mokytojas V. Giržadas.
1988-10-01

 LIETUVOS SAJŪDIS

Gerb. GIRŽADAI,

Kviečiame Jus į Lietuvos Sąjūdžio III-ji suvažiavimą, š. m. gruodžio 14-15 dienomis Vilniuje, SPORTO RŪMUOSE.

Pradžiai: gruodžio 14 d. - 11 val.
15 d. - 10 val.

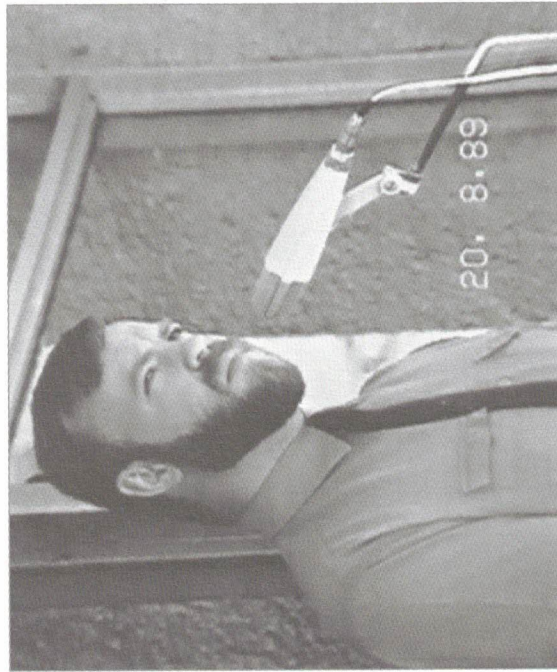
Mūsų tikslas - suvienyti visas mūsų patriotines jėgas Lietuvos labui.

Lietuvos Sąjūdžio Šeimo Taryba

KVIETIMAS

1989 m. vasario 16 d. minėjime Kaišiadorių kultūros namuose: (iš kairės) Aidas Bernatonis, Stanislovas Abramavičius, Stasys Petrauskas, Rimas Kapčius, Mindaugas Šimkūnas, Vaclovas Giržadas, Pranas Grišius, Vidmantas Malinauskas.

V. Giržadas kalba mitinge, skirtame Molotovo-Ribentropo paktui pasmerkti, 1989-08-20

1989 m. rugpjūčio 20 d. Kaišiadoryse, prie kultūros namų, mitinge Kaišiadorių Sąjūdžio grupės narys V. Giržadas, SSRS AT deputatai J. Juzeliūnas ir A. Čekuolis. Nuotr. iš I. Prakapo asmeninio archyvo

Su išsaugota Trispalve rankose P. Dzimidavičius. Václovas Giržadas – su mikrofonu rankoje

Paskutiniai žodžiai jiems, išeinantiems į savarankišką gyvenimą

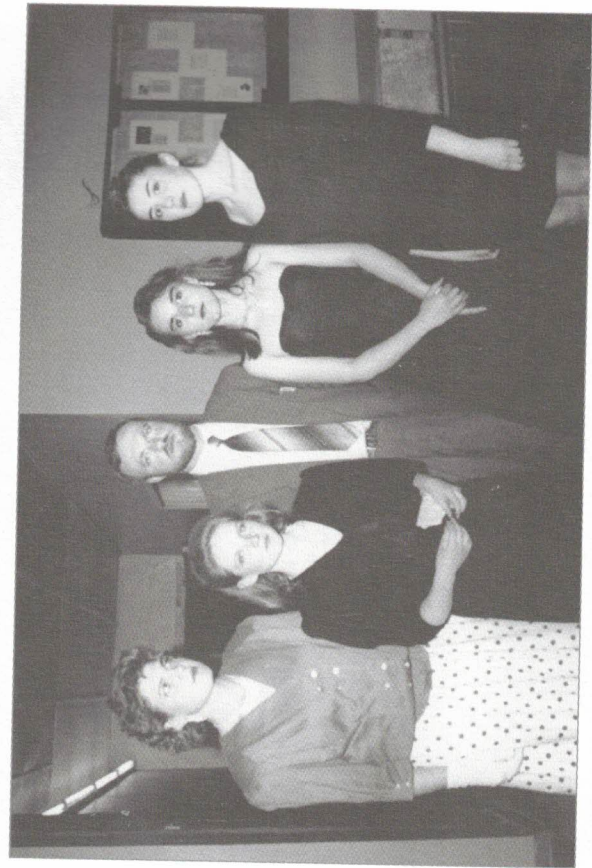
Šokio sukuryje

Su buvusiais auklėtiniais prie pasodinto qžuolo

Su abiturientais saulę pasitinkant

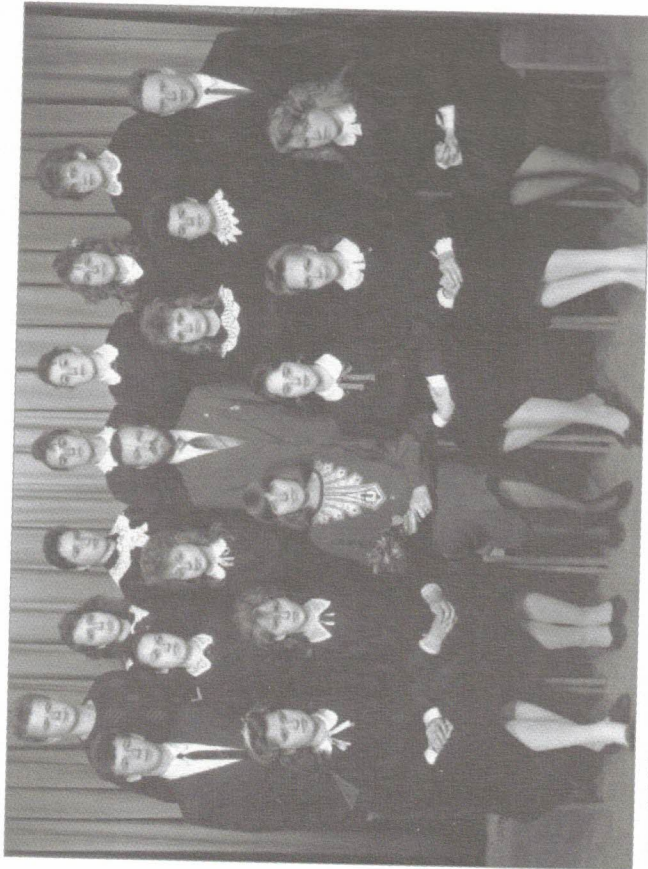
Direktorius Vaclovas Giržadas su abiturientėmis Paskutinio skambučio šventėje 1991 m.

1992 metų Šimtadienis

Jonavos J. Ralio ir Kaišiadorių 2-osios vidurinių mokyklų direktoriai

1993-ųjų metų abiturientai su auklėtoja Irena Bagdzevičiene ir direktoriumi Vaclovu Giržadu

Direktorius Vaclovas Giržadas pasitinkant 1993-uosius, Gaidžio metus

Vaclovas Giržadas istorikų vakaronėje

Šaltiniai

Privatūs, įstaigų, organizacijų archyvai.

- Vaclovo Giržado progimnazijos muziejus
Audriaus Švelniko asmeninis archyvas
Mindaugo Nasevičiaus asmeninis archyvas
Vaclovo Giržado šeimos archyvas

Periodinė spauda

- Žeiziūnaitė E. *Tas laisvės nevertas, kas negina jos* // Kaišiadorių aidai. – 1989 vasario 23, nr. 24, p. 1, 4.
Deksnyš R. *Atsisveikinant* // Kaišiadorių aidai. – 1993 vasario 20, nr. 15, p. 4
Stašaitis S. *Kaišiadorių 2-ajai vidurinei IF absolvento Vaclovo Giržado vardas*. // Šviesa (Lietuvos edukologijos universiteto laikraštis). – 1994 kovo 1, nr. 2, p. 2.
Lukoševičius O. *Kaišiadoriečiai Baltijos kelyje* // Kaišiadorių aidai. – 2009 rugpjūčio 18, nr. 61 p. 5.
Lukoševičius O. *Kaišiadoriečiai Baltijos kelyje* // Kaišiadorių aidai. – 2009 rugpjūčio 21, nr. 63, p. 3.
Suslavičienė R. *Paukščių sugrįžtantys* // Atspindžiai. 2001 lapkričio 30, nr. 94, p. 3, 5.
Leonavičienė I. *Diena už mokyklos garbę* // Atspindžiai. – 2012 sausio 10, nr. 2, p. 6.

Literatūra

- Laurinavičius J. *Kaišiadorių krašto žmonės: 100 biografijų*. – Kaišiadorys: Kaišiadorių muziejus, 2002 (Kaunas: Morkūnas ir Ko). – p. 65–66.
Tamošiūnaitė V. *Kas yra kas Lietuvoje. Kraštiečiai. Kaišiadorys*. – Kaunas: UAB „Neolitas“, 2009. – p. 84.
Kaišiadorių Vaclovo Giržado vidurinė mokykla. Mokyklos istorija. – Kaišiadorys: Adomo Jakšto spaustuvė, 1998. – p. 40.

Prieiga per internetą:

- <http://www.v.girzado-progimnazija.lt/index.php/mokyklos-muziejus> (Vaclovo Giržado progimnazijos puslapis)
[http://grazitumano.lt/wiki/index.php/Kai%C5%A1adori%C5%B3_s%C4%85j%C5%ABdis:_prad%C5%BEia_\(Gyvoji_kra%C5%B7o_enciklopedija_„Graži_tu_mano“\)](http://grazitumano.lt/wiki/index.php/Kai%C5%A1adori%C5%B3_s%C4%85j%C5%ABdis:_prad%C5%BEia_(Gyvoji_kra%C5%B7o_enciklopedija_„Graži_tu_mano“))

Knygelėje naudotos nuotraukos:

- Kaišiadorių Vaclovo Giržado progimnazijos muziejaus archyvas
<http://www.v.girzado-progimnazija.lt/index.php/mokyklos-muziejus> (Vaclovo Giržado progimnazijos puslapis)
[http://grazitumano.lt/wiki/index.php/Kai%C5%B3_s%C4%85j%C5%ABdis:_prad%C5%BEia#Nuotraukos_\(Gyvoji_kra%C5%B7o_enciklopedija\)](http://grazitumano.lt/wiki/index.php/Kai%C5%B3_s%C4%85j%C5%ABdis:_prad%C5%BEia#Nuotraukos_(Gyvoji_kra%C5%B7o_enciklopedija))
Evaldo Bakonio asmeninis archyvas
Vaclovo Giržados šeimos archyvas

Gi364 **Vaclovas Giržadas** / [sudarė Audrius Švelnikas] / – Kaišiadorys :
Printėja, 2013. – 64 p.

ISBN 978-609-445-166-9

Šioje atsiminimų knygelėje pasakojama apie šviesaus atminimo Kaišiadorių rajono Jagelonių devynmetės (dabar Elektrėnų savivaldybė) ir Kaišiadorių II-osios vidurinės mokyklos (dabar Vaclovo Giržado progimnazija) direktorių bei istorijos mokytoją Vaclovą Giržadą. Šis žmogus taip pat buvo aktyvus Kaišiadorių ir Lietuvos visuomenės veikėjas, politikas. V. Giržadas per savo trumpą gyvenimą siekė, kad Lietuvos mokykla ir visuomenė taptų šviesesnė.

Leidiny s gausiai iliustruotas nuotraukomis iš Vaclovo Giržado asmeninio, šeimos, bendrakursių, Sąjūdžio kolegų bei baigto universiteto archyvų. Taip pat rodomos Vaclovo Giržado studijų knygelės, aukštojo mokslo baigimo diplomo, Sąjūdiečio pažymėjimo kopijos, kita.

Knygelė skirta Vaclovo Giržado mokyklos 35-erių metų jubiliejui.

UDK 371.1(474.5)(092)

VACLOVAS GIRŽADAS

Sudarė Audrius Švelnikas

Redagavo Irena Laurušonienė ir Eugenija Švelnikienė

Tiražas 400 egz.

Maketavo ir išleido UAB „Printėja“

Vytauto Didžiojo g.114B, 56111 Kaišiadorys

info@printėja.eu, www.printėja.eu

Spausdino UAB „Kopa“

Kampo g. 7, LT-50153 Kaunas